Українські Січові Стрільці в Карпатах

БІБЛЇОТЕКА УКРАЇНСЬКОЇ БОЄВОЇ УПРАВИ.
Ч. 1.

НАШІ СТРІЛЬЦІ

в рік по Шевченківськім здвизї
28. червня 1914.

Відень 28. червня

1915.

Накладом Української Боєвої Управи.

Druckerei J. N. Vernay, Wien, IX., Canisiusgasse 8—10.

Боріте ся, поборете!

Т. Шевченко.

..... Зладив Іван Боберський. .....

На спомин січово-сокільського здвигу дня 28. червня 1914 видала часопись „Свобода“ стрілецьке число 20. з 25. червня 1915. Дня 26. червня 1915, рішила Українська Боєва Управа доповнити стрілецьку часть сего числа та видати її осібною відбиткою, щоби українській суспільности подати коротенький начерк українського стрілецтва, попри великий альбом стрілецьких сьвітлин і більші збірники описів, які приготовляють ся.

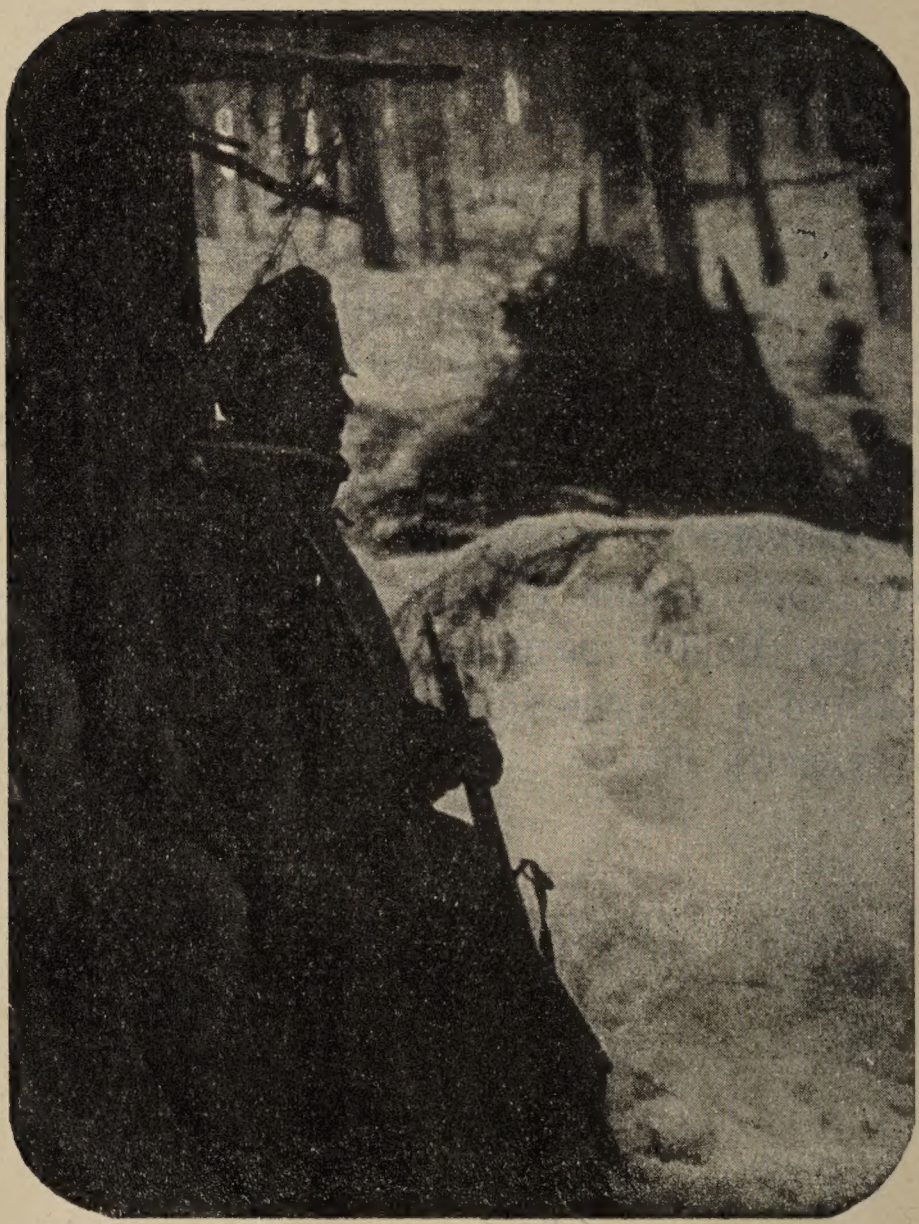

Наш стрілець в Карпатах. (Ів.)

Українські сїчові стрільцї для рідного народу.

Поневолений народ, що стогне під кормигою ката, перебраного за царського ґубернатора, аби нас притягти в росийське ярмо, — вижидає освободженя.

Від першої хвилї, коли проголошено виповіджене війни відвічному ворогови українського народу — росийському деспотови та головне полумя бою запалахкотїло на области галицької землї, наш український народ прияв се виповіджене з одушевленем та зрозумінем значіня і цїли сеї війни як заповіди визволеня його самого і як велику справу добутя свободи для всеї України.

Висловом сего розуміня важної історичної хвилї було між иншим довершене орґанїзациї наших українських сїчових стрільцїв в окрему боєву кадру українського леґіону.

Стрільцї поспішили цїлою масою, щоби допомогти до побіди над ворогом свободи і волї українського народа.

Отсим ділом видвигнули наші українські січові стрільці українську справу як живе питане великої борби сьвітової та станули в перших рядах народів габсбурської монархії до борби за лїпшу долю поневолених народів.

А коли у важкім бою приходило ся уступати перед переможним ворогом, то із зеленої Буковини обізвали ся українські стрільці-Гуцули, що станули у треті ряди боєві, аби прогнати ворога із рідної землї.

Таким чином українські січові стрільці являють ся вислїдом национальної ідеї, що видала питомих борців за красшу долю українського народа та за добро тої держави, в котрій українська народна сьвідомість найшла спромогу питомого розвою супротив всяких супротивностий.

Українське стрілецтво є знаменною появою спільної народної думки полїтичної, уґрунтованої глубоким почуванем душі народної. — Український стрілець тай український жовнїр се вже відроджений український борець, що сьвідомо кладе своє житє за будучність своєї держави та за визволенє українських земель з московського ярма. Він сьвідомий сего, що ми стоїмо рішучо по сторонї австро-угорської монархії і її могучого нїмецького союзника, які ведуть оборонну війну проти заборчої росийської полїтики.

Наше українське сїчове стрілецтво, що у побіднім походї, добуваючи свою батьківщину, поклало на боєвищах сотки буйних молодечих голов, має право і мусить вірити, що наш український народ добуде собі справдїшну волю і лїпшу долю.

У сїй надії стрічають наші українські сїчові стрільці рідну галицьку землю по розбитю московського рабівника!

Поневолений український народ вижидає освободженя.

Відень, 21. червня 1915.

Д-р Кость Левицький.

Загальна Українська Рада. (5. V. 15. С.)

Новітня Сїч.

„Іде повчок невеличок“ — як у старій, старинній пісни сьпіваєть ся. Ой, і дуже невеличок! Против величезних, мілїонових армій, що змагають ся в смертельнім дужаню хотьби тільки на однім східнім фронтї, він числом неначе капля в морі. Кажемо

„числом“, бо национально-політичного його значіня прямо годї оком осягнути.

Повних десять місяців уже отсей наш „повчок“ у поли, значить кровю поворотний шлях з угорського низу через зелений Бескид у Галичину, у город князя Льва, щоби звідтам полинути дальше на схід, на Вкраїну далеку — хто знає, чи не до престольно-княжого золотоверхого Киева, матери городів наших, щоби з Днїпра-Славутицї води шоломом попити, щоби з його сьвятих гір волю Українї оповістити.

„Ой, у лузї червона калина
„Похилила ся.
„А щось наша славна Україна
„Зажурила ся.
„А ми тую червону калину
„Підіймемо,
„А ми нашу славну Україну,
„Гей, розвеселимо!“

Чи чули ви, як сьпівають отсю пісню наші новітні Запорожцї? Як не чули, так і не знаєте і не можете знати вповнї, чим є для нас отсе невеличке українське військо, за що воно себе вважає, які горді, сьміливі думи воно думає, як далеко воно думками шибає.

„Машерують наші добровольцї
„На крівавий тан,

„Визволяти братів Українців
„З московських кайдан.
„А ми наших братів Українців
„Визволимо,
„А ми нашу славну Україну,
„Гей, розвеселимо!“

—сьпівають дальше у тій сьміливій, гордій пісни, що зародилась серед грому гармат під Корсунем і Пилявою, що її сьпівали побідні полки батька Богдана, та що на крилах своєї велично-боєвої мельодиї долетїла через провали віків аж до нашого поколїня, щоби знова відродити ся в житєвій дійсности, знова стати житевою істориею народу.

Так! В отсїм саме значіне нашого новітного сїчового брацтва, що воно не словами а дїлами, кровю і зелїзом творить історию. Як небудь скінчить ся для нас отся велика війна, що небудь вона принесе нам як народови — бодай частинне визволене, чи дальшу, ще завзятїйшу щоденну борбу о права народу — почин українських сїчових стрільців остане в нашій народній істориї як кріваве сьвідоцтво непередавнених прав нашого народу на волю, на державну самостійність, як доказ нерозривности наших визвольних змагань з величною державною думкою Хмельницького, Дорошенка і Мазепи, як перший лист істориї новітних зривів нашого народу за волю.

Референт українського стрілецтва при корпусній команді М. Галущинський. По правій руці від него атаман І. куріня Гринько Коссак, по лівій руці від него атаман ІІ. куріня Сень Ґорук. Коло них старшина І-го куріня. (Ізвор 19. І. Бц.)

Шлях, що його має перейти український народ на дорозі до свого всесторонного визволеня, до з'єдиненя всеї соборної України ще дуже довгий, тяжкий та певне кровавий. На тім шляху почин українських сїчових стрільців є першим сильним кроком, що оживотворює знова давну нашу історичну дїйсність, розбуджує нам национальну актив-

ність та буде живим капіталом для грядучих поколінь.

Історична Запорожська Січ почалась з невеликого гнізда степового, почала ся зі служби українського юнацтва під прапорами чужої держави — польської річипосполитої.

І. Курінь. Курінний ата́ман Гринько Коссак. (15. III. 15. O.)

Формально беручи, з її рамени Дмитро Байда Вишневецький сипав окопи Січи на Хортици. І той шлях, що його перебуло запорожське брацтво від малого почину Байди Вишневецького аж до державної творчої сили Богдана Хмельницького теж був довгий та провадив не тільки понад кріваву Альту, але і понад сумні Кунейки й дав нам не тільки Тарасову Ніч та Наливайківщину, не тільки часи Сагайдачного але й Барабашівщину, щоби завершити ся Жовтими Водами, Корсунем, Пилявою, Зборовом, Збаражем і Конотопом та гордими словами Хмельницького про

його князївство по Вислу та Люблин, „Великим князївством“ Виговського та змаганями Дорошенка до национальної української держави від Сяну по Донець. А одначе велике дїло Богдана і великі зриви Дорошен-

І Курінь. Сотник Роман Дудинський. (27. I. 15. Ц.)
Сотник Иосиф Семенюк. (21. XII. 14. Ц.)

ка почали ся в тім дни, коли Дмитро Байда Вишневецький осадив на Хортици не повну тисячку молодцїв.

Тому будьмо сьвідомі того, що в коши наших українських стрільцїв є зародок великої будучности. Вона вже гряде. Чути її серед ломоту сьвітового пожару. Чути її хід не тільки в поглядах Нїмеччини, Росиї, Анґлиї і т. д. на українську справу — але й серед нас самих, в душі українського народу.

Хлопський народ, який вмів тільки животїти, корити ся, нагинати ся, множити ся і заселювати розлогі степи — вже помер. Встає натомість з гробу народ сїчових лицарів, неустрашимих завзятців і невмирак, від-

важних до очайдушности, рішених хочби на пекло, насьміхаючих ся зі смерти — наче тих триста, що лягли на острові Стиру недалеко Берестечка. А лягли вони не для чого иншого, як для... ідеалу.

І наш „повчок невеличок“ не що инше, а лиш ідеал сталить в його постійнім завзятю, вмерти за Вкраїну. Той сам ідеал, що його вводили в житє Хмельницький, Дорошенко і Мазепа. В тім і значінє нашої новітної Січи, що вчить вона приміром, власним трудом і кровю, вмирати за волю України. А посїв костий і крови все дає богате жниво!

Д-р Льонґін Цегельський.

В перші роковини сїчово-сокільського здвигу.

„З зарания до вечера, з вечера до світа, летять стріли каления, гримлють саблї о шеломи, трещать копія хоралужния в полї незнаємі среди землї половецкия. Ту ся братя розлучиста на брезї бистроï Каяли, ту кровавaго вина не доста, ту пир докончиша храбриї Русичі, свати попоіша, а самі полегоша за землю русскую. Ничить трава жалощами, а древо з тугою к землї преклонило ся...“ Слово о полку Ігоря.

По більше як сїмсот лїтах образ змальований Бояном бачимо нинї в живій дїйсно-

сти. І нині на західних окраїнах нашої землї — в Галичинї і Буковинї — від досьвіта до вечера і від вечера до рана летять не гартовані стріли, а карабінові і арматні кулї і не чути в поли сьпіву нашого хлїбороба, тільки громовий гуркіт армат. І нині ворони лїтають по наших нивах та зі зловіщим краканєм уносять ся над трупами наших борців, які поклали своє житє в оборонї рідної землї перед наїздом диких, безпощадних московських орд. Не над Каялою, а над нашим Сяном, Днїстром і Прутом йде кровава, оружна розправа між дїтьми тьми і слугами неволї з далекого сходу і півночи, а полками борців за поступ і волю, частину яких творять наші українські сїчові стрільці.

Дня 28. червня с. р. минає рік від часу, коли з найдальших закутків української Галичини з'їхали ся до старинного українського города, до столицї князя Льва, тисячі і тисячі українських соколів, сїчовиків, щоби зробити перегляд своїх сил, засталити духа і набрати ся ще більшого завзятя за самостійну будучність України. Львів з сучасною польсько-жидівською перевагою переродив ся в мить в український город, коли його улицями при звуках українських маршів машерували непроглядні ряди українських соколів і сїчовиків, зєднані одною думкою визволеня України з тяжкої неволї і прямуючі до одної цїли — до сотвореня

трівких, незрушимих основ для самостійного політичного, культурного і господарського розвою українського народу.

Дивлячи ся тоді на ті сьмілі і горді ряди — міг кождий відчути, що не згине

І. Курінь. Сотник Осип Букшований. (21. IV. Бц.)
Четар Зенон Носковський, веде сотню.(11. IV. Бц.)

Україна, не пропаде наша справа, коли українська народна думка має найревнїйших поклонників між тою сїрою масою, над якою збиткуеть ся чужинець а з поміж якої виходили колись Богуни, Ґонти і Залїзняки, з якої вийшов наш Боян — Тарас Шевченко. Росла в нас сила, кріпшала віра, що нема в сьвітї такого врага і супостата, який зміг би вирвати нам нашу душу, який був би в силї нас змести з лиця землї.

Тисячі сїчовиків і соколів станули тоді перед роком до вправ на площи українського городу у Львові. Були вправи з оружем і нїхто не предвиджував, що се оруже так

скоро стане нам потрібним до оборони рідної землї перед нашим північним грізним врагом і супостатом.

II. Курінь. Курінний атаман Сень Ґорук.
(Май 15. Вн.)

Минуло кілька тижнів від памятного сїчово-сокільського здвигу у Львові з 28. червня 1914 р. — а над нашою країною зашуміла страшна воєнна буря. Спричинив її московський кат, якому за мало було поневоленя закордонної України і який напосїв ся знищити і сю частину українських земель, яка завдяки австрийській конституції мала спромогу свобіднїйшого полїтичного і национального розвою. Велику більшість учасників памятного здвигу покликано невдовзї під австрийське оруже, инші дали почин до утвореня військової орґанїзациї українських сїчових стрільців.

І минає одинайцятий місяць, як бувші учасники здвигу стоять у поли в борбі з нашим відвічним ворогом, який впавши до на-

II. Курінь. Сотник Василь Дїдушок (по середині з білим ковнїрцем) як заступник атамана з куріпною старшиною і з сотниками II-го куріня. Болехів 27. V. 15. (Мс.)

шої країни поводив ся з нами гірше, як свого часу Татари і Турки. Замовкло на хвилю під пановапем московського наїздника наше народне житє, завмерли Сїчи і Соколи, заляг сум над нашою країною. Та пановапе ворога скінчило ся безповоротно. Розбитий нашими і нїмецькими військами втїкає він у свої нетри. По тяжких муках, по безчисленних жертвах, по страшній руїнї вертає наше народне житє, зближаєть ся хвиля нашого повного відродженя.

Та не всїм доведеть ся по довгій бурі, по страшних громах оглядати нове житє. Богато, богато забракне в наших рядах... Тисячі і тисячі не вернуть нїколи до своїх

родин, не поспішать ніколи на зазив січової трубки — вони, безіменні герої, поклали своє житє для оборони вітчини, для щастя будучих поколінь, для красшої долї України, засіваючи своїми трупами рідну землю, заорану кулями і зрошуючи її своєю кровю. І сих наших, українських, безчисленних борців-героїв в австрийських воєнних мундурах і одностроях українських січових стрільців, що поклали своє житє в борбі з нашим відвічним ворогом, або стали в сій борбі калїками, згадуємо нині в роковини здвигу з почестю і з почестю згадувати їх будуть грядучі поколїня. Ми не загинемо, маючи таких борців, маючи в масах народу українську национальну сьвідомість і віру в повну побіду!

Воля народів родить ся на полях битв та кріпшає і гартуєть ся в воєннім огни. І тепер по страшній заверусї, коли здавало ся, що цїле пекло впало на нашу країну, прийдуть часи мирні, які загоять рани і принесуть нам щасте а для українського народу давно вижидану волю. На руїнах зацвите нове, красше житє!

Д-р Степан Баран.

В Карпатах.

На підставі щоденників, які списують сотники про свої сотні, щоденників, які пишуть атамани про свої курінї, на підставі записок поодиноких стрільців чи старшин а також на підставі приказів і вказівок, які приходили до стрілецтва від австрийської армії, дасть ся пізнїйше начеркнути ясний образ всїх трудів, які перебули українські сїчові стрільцї в часї европейської войни в роках 1914, 1915.

В „Дїлї“ з 24-го жовтня 1914 ч. 198 була поміщена часть дневника сотнї В. Дїдушка про участь в боях в ужоцькім провалї при кінци вересня 1914. В „Дїлї„ з 14-го падолиста 1914 ч. 201 читали ми частину

В Болехові на кватирі. Від лївої руки читача до правої: Хорунжий П. Дїдушок, сотник В. Дїдушок, як заступник атамана, сотник Д-р О. Левицький, сотник Й. Будзиновський, сотник Д. Вітовський. (Червень 15. Мс.)

з дневника сотнї Д. Вітовського про бої коло Борислава і Опаки в падолистї 1914.

Се лише маленькі частинки з перебігу борби українських стрільців з Москалями в Карпатах, але вони вже дають поняте, як стрільці постепенно набирали досьвіду в военній штуцї і як поконували военні труди мимо того, що задача українського стрілецтва мала після початкового пляну полягати

в тім, щоби запроваджувати і удержувати лад в ново здобутих частях ворожого краю. Вислїд війни був инакший і стрільцям припала задача боронити Карпати і здобувати назад страчену австрийську Україну.

Вони сю задачу виконали як найкраще

II. Курінь. Сотник Василь Дїдушок. (Май 15. Мс.)
Сотник Дмитро Віговський. (26. I. 15. Ц.)

і сповнили всюди охочо тоті обовязки, які на них вложила дана хвиля: повнили розвідчу службу, ставали до борби в огневій лїнії або були ослоною инших віддїлів. Побороли невигоди гірської війни в осени і зимі, показали тільки военного талану і сприту, тільки витревалости і ідейности, що назва їх знайшла ся в устах всїх горожан держави. Велике їх число отримало від військових властий відзнаки хоробрости. Велике число полягло, щоби здобути Україні „і славу і волю“.

Лише в головних чертах поданий був перебіг боїв в Карпатах в напрямі Стрия за час від початку вересня до половини грудня 1914 в „Полевім Листку“ Штрефлера. Опис сей подало „Діло“ в ч. 17.

II. Курінь. Сотник Иосиф Будзиновський зі старшиною сотьї і жандармом провідником. (Мс.)

з дня 1-го мая 1915. Про українських січових стрільців сей опис не згадує.

Простір, який треба було в Карпатах боронити, мав довжини 380 кільометрів. Відділи, призначені до тої задачі, взято не з полевої армії, се були молоді рекрути в 6 походових полках (Marschbataillone) і ополченці в віці 37 до 42 літ в 22 полках (Landsturmbataillone). Провід в оборонї мала з початку військова команда в Мункачи, а від 8. жовтня команда армійної ґрупи генерала барона Пфлянцер-Бальтіна, яка обнимала 3 бриґади а іменно 26 баталіонів, 3

шкадрони і 4 батерії: 16.000 піхоти, 450 їздців, 16 пушок.

Бриґада 129: Бриґадир ґенеральмайор Р. Дрда, офіцир ґенер. штабу, капітан II. Кватерник. Від половини лютого 15., бриґадир

I. Курінь. Четар Чмола. Має провід сотні. (9. III. 15. Бц.)

II. Курінь. Сотник Д-р Омелян Левицький. (2. III. 15. Бц.)

обершт Маташіч, офіцир ґенер. штабу, надпоручник Цілер.

Бриґада 130: Бриґадир ґенеральмайор Витошиньський, офіцир ґенер. штабу, надпоручник Штїмпфль. — Тоті бриґади належали до 55. дивізиї обершта Фляйшмана з офіциром ґенер. штабу капітаном Горватом.

Ся дивізия належить до корпусу фельдмаршальляйтнанта ексц. Петра Гофмана, де шефом штабу є обершт ґраф Лямезан. Корпус був частию армії ексц. Пфлянцер-Бальтіна а в грудни 1914 став частию нїмецької полудневої армії ґенерала Лїнзінґена.

Москалї заняли Львів 3-го вересня 1914 в полудне а того самого дня по полудни зложили українські стрільцї присягу в Стрию. Всїх заболїв дуже приказ, щоби більша часть з сїм тисяч стрільцїв, зі-

Д-р В. І. Білозор лїкар в полк. (30. IV. 15. О.)
Голова „Артистичної Горстки“ четар Юлїян Буцманюк. (10. VI. 15. Ц.)

браних в Стрию, вернула назад домів а лише менша часть зложила присягу. Стрільцї переїхали під проводом начального вождa М. Галущинського на Угорщину і розквартирували ся 5-го вересня в селах Ґоронда і Страбичів коло Мункача. Відти виходили до бою в Карпати з початку з крісами системи Верндля, опісля вже з манлїхерами. Били ся з Росиянами на провалах коло Ужока, коло Веречок, коло Бескиду і коло Вишкова.

Сотня сотника В. Дїдушка вийшла 10-го вересня до бою на провал Веречки. Вже ся сотня, що перша пішла до бою і відбула

свої огневі хрестини дня 28-го вересня коло Щавинки на горбі 953, здобула собі у військових славу знаменитих вояків. Сотник і ще кількох стрільців дістали срібні медалї хоробрости. Сотня ся удала ся 10-го жовтня

Криївки з вугля при стациї в Болехові. (З. VI. 15. Мс.)

до Чинадієва на випочинок. Сотня сотника О. Семенюка вийшла до борби 17-го вересня на ужоцький провал і била ся 17-го жовтня 1914 на Лисім верху. Опис в „Дїлї“ 20.V.1915 ч. 11.

Дня 26-го вересня вийшли сотнї С. Ґорука, Д. Вітовського, Й. Будзиновського в поле. Поділені на десятки, мали вести підїздову борбу з ворогом і вернути по 4 тижнях. Дня 30-го вересня пішли сотнї М. Барана і Е. Коника до провалу Веречок а сотнї І. Коссака і О. Букшованого під проводом атамана Гринька Коссака в напрямі Свалями.

Коли двайцятки повертали зі своєї виправи, тодї сотнї Й. Будзиновського, Д. Вітовського і часть сотнї Е. Коника удали ся до ужоцького провалу під проводом атамана д-ра С. Шухевича і зайшли до Борислава і Нагуевич. Через ужоцький провал наступив опісля відворот війска, що воювало в тій околицї Карпат, і ся часть стрільцїв вернула 26-го жовтня до Ґоронди.

В днях 2. — 8-го жовтня списують ся дуже добре сотнї під проводом Гринька Коссака коло провалу Веречки.

Звіт австрийського ґенерального штабу оповідає 9-го жовтня про борби війск в Карпатах і згадує також українських стрільцїв словами: „In diesen Kämpfen zeichnete

Сотник Клим Ґутковський († 29. V. 15.) і стрільцї в його сотнї в закопі (Рд.)

sich auch das ukrainische Freiwilligenkorps aus".

Наші війска йдуть вперед, так що сотня І. Коссака входить 20-го жовтня в Дрогобич а сотня Р. Дудиньського є 21-го

II. Курінь. Сотник Дмитро Вітовський з своєю сотнею на Кичерці 6. III. 15. (Бц.)

жовтня в Стрию. Під напором великої ворожої сили рішили ся наші війска відвязати ся від ворога і вертати, але в постійній борбі з напираючим противником. Сотня В. Дїдушка, яка 23-го жовтня вирушила з Чинадієва знов в поле, і сотні І. Коссака, О. Букшованого, М. Барана бють ся завзято в околиці Синевідська в послїднім тижни жовтня. Знаменито списали ся стрільці на горі Ключ 28-го жовтня, а сотня В. Дїдушка і Р. Дудинського на горі Комарницьке 3-го падолиста. Борби йдуть завзяті, але Москалї напирають і в ночи з 7-го на 8-го падолиста наступає відворот війск. Сотнї

приходять від Синевідська до Аннаберґу. Тут приходять 28-го падолиста також сотні Д. Вітовського і Й. Будзиновського під проводом атамана д-ра С. Шухевича. Дня 8. грудня відійшли сотні В. Дїдушка, Д. Вітовського і Й. Будзиновського під проводом д-ра С. Шухевича до Латерки до

Криївки в Викторові. Сотня В. Дїдушка.
(18. V. 15. Мс.)

130-тої бриґади. Сотні Р. Дудиньського, О. Букшованого, С. Ґорука, З. Носковського і І. Чмоли під проводом Гринька Коссака належали до 129-тої бриґади. Робота тих двох частий злучена є з роботою їх бриґад.

По відворотї війск з початком падолиста ходить о оборону границї в Карпатах, щоби

Москалї не дістали ся до Угор. Стрільцї працюють в тій части, яка має боронити Вереčок і бескидського провалу. Вони йдуть головно на стежі, щоби слїдити ворога і через розвідчу службу заслужили собі повне

Сотник д-р Степан Томашівський, придїлений до „Української Боєвої Управи“. (11. II. 15. О.)

Сотник Іван Коссак. Придїлений до штабу 129-тої бриґади піхоти. (17. IV. 15. О.)

признане військових знатоків. Снїг і мороз були більшими ворогами як Москалї. Побут на горах Плай і Темнатик і висилане відти стеж належить до найтяжших трудів.

Коли наслїдник престола архикнязь Карло Франц Йосиф обїжджав війска в Карпатах, говорив дня 29. XII. коло гори Мунчель з атаманом д-ром С. Шухевичем, припняв власноручно медалї хоробрости Андрієви Мельникови, Федорови Михайловому і Василеви Пучинському та хвалив хоробрість і сприт українських сїчових стрільців.

День перед тим видів наслїдник престола в Ґустї сотню К. Ґутковського, яка вийшла була з Ґоронди 25-го падолиста в поле. Архикнязь розмовляв з сотником і з поодинокими стрільцями а при відходї сказав по українськи: „Дуже мене тїшить, що вас тут бачу“.

По відворотї войск в падолистї слїдно

Четар Р. Камінський при кінниці У. С. Стрільців. (21. IV. 15. Бц.)

було у стрільців брак доброго настрою, але все змінило ся, коли в сїчни 1915 зачав ся приїзд нїмецького войска в Карпати. Карпатські армії набрали сили і розмаху. Стрільці віддали через свій сприт, звинність, знане околиці, знане народу, неоцїнені услуги. Вони пішли на стежі або були провідниками нїмецьких стеж, вони йшли в стрілецькі рови і брали участь в огни. Вони не жалували нї труду нї молодого житя.

Дня 22. сїчня зачав ся наступ до Галичини. Стрільці куріня Г. Коссака і С. Ґо-

рука, який обняв 14. III. курінь по д-рі С. Шухевичу, брали участь в борбах бескидського провалу.

Дня 11. II. відзначила ся сотня К. Ґутковського в приступі на гору 995 коло Вишкова.

В колибі на горі Татарівці. (Лютень 1915 Ів.)

Бої кріпшали. Тисячі людий гинуло, коли трава і дерева будили ся по зимовій студени до житя. Москалї не могли однак опанувати гір. Дня 22-го марта впав Перемишль через брак поживи і тодї Москалї кинули ся з цїлим розмахом в Карпати, щоби продерти ся на полудне. Але застелили гори своїми трупами.

Дня 15-го цьвітня приняв полевий маршалок, начальний комендант австрийської ар-

мії архикнязь Фридрих разом з наслїдником престола архикнязем Карлом Францом Йосифом представників українського народу д-ра К. Левицького і М. Василька, в воєнній квартирі. Оба архикнязї говорили про „незвичайну, так часто випробовану в боях хоробрість українських вояків, стрільців і буковинських добровольців“.

На горі Маківці відзначили ся стрільці 29-го цьвітня і 1-го мая. Дивізия висказала їм признане, що „їх дїла будуть золотою лавровою галузкою в історії народу“.

Тяжкі були бої з Москалями, які дуже добре уміють окопувати ся і боронити ся.

Аж прийшов 2-го мая прорив австрийсько-нїмецькоï армії над Сяном. Величава побіда, яка приневолила Москалїв стратити 3-го червня Перемишль і подати ся в зад також з Карпат. Наші карпатські армії пішли вперед а з ними стрільці через Сколе. Напрям: Львів!

Прийшла вістка, що 28-го і 29-го мая оба курінї брали участь в кровавій битві в околиці Болехова. Особливо відзначила ся сотня Д. Вітовського. Куріні пішли дальше в напрямі Галича.

У Відни, в день здобутя Львова 22. VI. 1915. Бб.

Перегляд.

Українські січові стрільці поділені є на І. курінь, ІІ. курінь і доповняючу сотню.

І. курінь провадить атаман Гринько Коссак. До курінної старшини належать: прибічник Н. Стронський, лїкар д-р Рихло, лїкар д-р В. І. Білозор, скарбовий А. Мельникович, харчовий В. Сроковський, таборний Олекса Іванчук.

Сотниками є: Роман Дудинський, Йосиф Семенюк, Йосиф Букшований, Іван Коссак. Тому що сотник Іван Коссак приділений є до штабу 129. бриґади, то його сотню веде четар Зенон Носковський.

Четарі: Зенон Носковський, Роман Сушко, Петро Гарасимів, Антін Артимович, Йосиф Яримович, Юлїян Буцманюк, Павло Семиромум, Стефан Ґоїв, Василь Коссак, Іван Іванець.

ІІ. курінь провадить атаман Сень Ґорук, якого в часї відпустки заступає сотник Василь Дїдушок. До курінної старшини належать: прибічник Петро Дїдушок, скарбовий д-р Франц Свистїль, харчовий Ілько Цьокан, таборний Никифор Никорак, лїкар д-р Беляй.

Сотники: Василь Дідушок, Дмитро Вітовський, Йосиф Будзиновський, д-р Омелян Левицький.

Четарі: Іван Чмола (веде сотню), Андрій Мельник, Василь Кучабський, Гринько Трух, Богдан Гнатевич, Северин Яремкевич, Іван Цяпка, Аґатон Добрянський, Кость Мацюрак, Іван Тучапський.

Доповняюча сотня. Начальник доповн. сотні, атаман д-р Никифор Гірняк. (6. II. 15. Ц.) Атаман Теодор Рожанківський. (21. IV. 15. О.)

Оба курінї стоять в поли; їх адреса є Feldpost 350, Ukrainische Legion.

Доповняюча сотня (Ersatzkompagnie) і кадра находили ся на Уграх в селї Varpalanka bei Munkacs але від 1. VII. 15. in Kaminka bei Skole.

Начальником доповняючої сотнї є атаман д-р Никифор Гірняк, йому помагає атаман Теодор Рожанківський. До доповняючої сотнї приділені сотник д-р Михайло Волошин, четарі: Михайло Гнатюк, Юлїян Нестайко, скар-

бовий Ярослав Індишевський. Недужнище (Marodenhaus) доповняючої сотні провадить д-р К. Воєвідка. Полевим духовником стрільців є о. Андрій Шепюрський.

До Української Боєвої Управи придїлений сотник д-р Степан Томашівський. Четар Дмитро Катамай стоїть на чолї Місцевої Команди УСС. у Відни.

Головний провід цїлого стрілецького уладу передала була Головна Українська Рада Михайлови Галущинському в серпни р 1914, як головному начальникови. Від 14. III, 1915 він іменований референтом стрілецьких справ при корпусній командї ексц. фмл. П. Гофмана. Feldpost 17.

Українська Боєва Управа є верховною народною властию українських сїчових стрільців. Вона надає напрям і цїль українському стрілецтву та орудує народними датками, які суспільність складає на стрілецтво. До Української Боєвої Управи належали до 23-го цьвітня: В. Темницький, д-р С. Томашівський, д-р Т. Кормош, д-р К. Трильовський, д-р Л. Цегельський, д-р В. Старосольський, д-р М. Волошин, д-р В. Гуркевич, В. Сїнгалевич, Д. Катамай, Д. Вітовський, І. Боберський. Головою був д-р К. Трильовський, містоголовами були В. Темницький і В. Сїнґалевич. На засїданя прошено часто д-ра В. Бачинського з голосом дорадчим.

Боєва Управа змінює тепер свій устрій. Д-р В. Старосольський перебуває як відпоручник Боєвої Управи при стрільцях в поли.

Українська Боєва Управа є секциєю, самостійною в своїм крузї дїланя, Загальної Української Ради, яка є найвисшою властию українського народу під сю воєнну пору.

Склад Загальної Української Ради (її в загальних справах підлягає Головна Боєва Управа).

Президия: д-р Кость Левицький, голова; Микола Василько, д-р Евген Петрушевич, д-р Лев Бачинський і Микола Ганкевич, заступники голови.

Члени: д-р Степан Баран, д-р Володимир Бачинський, Юлїян Бачинський, Осип Безпалко, Іван Боберський, Ярослав Весоловський, о. Тит Войнаровський, о. Теофіль Драчинський, д-р Сидір Голубович, д-р Олександер Колесса, д-р Микола Лагодинський, Лев Левицький, Антін Лукашевич, д-р Евген Олесницький, о. Степан Онишкевич, д-р Іван Макух, Теофіль Мелень, д-р Осип Назарук, Василь Панейко, Омелян Попович, Володимир Темницький, д-р Кирило Трильовський, Ілия Семака, д-р Володимир Старосольський, Володимир Ясиницький і трех відпоручників Союза визволеня України.

Місцева Боєва Управа. Належить відновити в поодиноких місцевостях давний

комітет, так звану „Місцеву Боєву Управу“, а де такого комітету не було, заложити його. Такий комітет напише до Головної Боєвої Управи, що хоче розпочати роботу, а тоді дістане пояснення, як може прислужити ся до дальшого розвою стрілецтва.

Попри аґітацийну дїяльність треба заняти ся збіркою датків. До збираня датків випечатані є осібні викази, які є заразом повновластями. Викази такі висилає скарбник Боєвої Управи на жадане чи то до поодиноких осіб, чи товариств або комітетів.

Листи і гроші слати треба покищо на адресу: Administration der „Swoboda“ (für

Варпаланка коло Мункача на Уграх.
Місце побуту доповняючої сотнї. від 30. XII. 14. до 1. VII. 15. (20. IV. 15. Бц.)

die Ukrainische Legion), Wien, VIII., Josefstädterstrasse 43, Tür 8. Опісля: „Свобода“ Львів, Ринок ч. 10.

Скарб українських сїчових стрільцїв. Скарб сей потребує гроший на слїдуючі фонди:

1. Уладний (орґанїзацийний) фонд: Відозви, листи, звіти, відпоручники, рекрути, урядовня.

2. Запомоговий фонд: Запомоги для бідних стрільців, які є здорові, але потребують гроший на дорогу, харч, іспитові оплати, дрібні видатки.

3. Лїчничий фонд: Запомоги для хорих і ранених стрільців, які хотять лїчити ся, виїхати на здоровий воздух, удати ся до лїкаря.

4. Фонд вислуженців (ветеранів): Запомоги для стрільців, які вислужили в стрілецтві, опустили его на все а потребують підмоги.

5. Фонд немічників (інвалїдів): Запомоги або платня для стрільців, які через стрілецьку службу окалїчіли.

6. Фонд відзнак: Памятні металеві відзнаки про теперішню війну для кождого учасника в українськім стрілецтві. Памятні грамоти для кождого учасника стрілецтва. Відзнаки на шапки. Прапори для полків.

7. Фонд музея: Видатки на виконане задачі военного українського музея. Переве-

Доповняюча сотня. Сотник д-р Михайло Волошин (28. IV. 15. Бц.)

сти збірки, катальоґи, поміщене збірок. Видатки на виконане съвітлин, малюнків, скіців.

8. Фонд видавництв: Видатки на виконане видівок і марок, видаване книжок, часописи і альбому. Заплата для авторів. „Стрілецька Бібліотека“. Стрілецька часопись. Історія стрілецтва. Стрілецький съпіваник.

9. Споминний фонд: Памятники і могили. Будувати памятники, дбати про могили і про память на поляглих і померших стрільців. Переводити споминні подорожі до могил.

Доповняюча сотня. Скарбовий, четар Ярослав Индишевський. (26. I. 15. Ц.) Начальний лїкар недужниця (Marodenhaus) д-р К. Воєвідка. (5. IV. 15. О.)

Український Воєнний Музей. Боєва Управа на засїданю 19. цьвітня 1915. приняла до відома плян, після котрого належить переводити і порядкувати збірки до українського воєнного музея. I. Віддїл: Збруя. II. Віддїл: Одяги. III. Віддїл: Прибори. IV. Віддїл: Грамоти. V. Віддїл: Штуки красні і війна. VI. Особисті памятки.

Музей сей має за задачу зібрати все, що лучить ся з участию Українців в теперішній сьвітовій війні. Стрільці, вояки і суспільність зрозуміють вагу таких збірок і не занедбають збирати все, що може збогатити поодинокі віддїли музея. Кождий з на-

ведених віддїлів обнимає вже більше або менше число предметів. Найкрасший віддїл покищо є V. віддїл: Штуки красні. Над ним працює „Артистична Горстка“, яка при українських сїчових стрільцях лучить артистичну братию. Головою її є артист маляр четар Юлїян Буцманюк, а членами Іван Іванець, Теофіль Мойсейович і д-р Осип Назарук. Збірка обнимає вже шість портретів кисти п. Буцманюка, велике число скіців п. Іванця і понад 900 сьвітлин пп. Буцманюка, Іванця і Мойсейовича. П. Назарук має повнити в поли обовязки военного кореспондента. Сьпіваки займуть ся збиранем пісень і мельодий: „Стрілецькі пісні“.

Стрілецький Альбом. Прегарний альбом з сотками стрілецьких сьвітлин з поясненями в кількох мовах приготовляєть ся. Буде се прегарне, сьвітове видане.

Датки на стрільців належить постійно збирати і слати на адресу: Administration der „Swoboda“ (für die Ukrainische Legion), Wien, VIII., Josefstädterstrasse 43, Tür 8. Опісля: „Свобода“ Львів, Ринок ч. 10. Скарбника Боевої Управи застати можна що дня від 2—3 в полудни на „Бесїдї“, Wien, VIII., Strozzigasse 32, Tür 13. Опісля: Головна Боева Управа, Львів, ул. Мохнацького 12.

Відзнаки за хоробрість. Дуже много стрільців здобуло собі велику або малу ме-

дали срібну через свою хоробрість. Їх число все зростає. До найвисшого цїсарського відзначеня за хоробрість подані є: Гринько Коссак, Іван Коссак, Василь Дїдушок, Андрій Мельник, Гринько Трух і покійний Клим Ґутковський.

Однострій українських сїчових стрільців є з практичних зглядів такий сам як вояків австрийської армії. Ріжниці, які військові власти приняли до відома розпорядом з дня 2. сїчня 1915. є слїдуючі: Вилоги ясно-сині. У офіцирів золоті зьвіздисті рожечки на ковнїри, крайка при шабли срібна, перетикана синьою краскою. У підофіцирів шовкові білі зьвіздисті рожечки на ковнїрі, крайка при шабли біла, шовкова. Крайка закінчена тороком, а насада торока є у офіцирів золотиста. На насадї з одного боку синїй лев, з другого боку синїй орел. При шапцї на лївім боцї синьо-жовта кокардка.

Свій приїзд до Відня мусить зголосити кождий стрілець в Місцевій Командї Українських Сїчових Стрільців в XIV. окрузї, Platzkommando der k. k. Ukrainischen Legion, Wien, XIV. Bezirk, Goldschlagstrasse 108. Начальником сеї команди іменувало Мінїстерство Краєвої Оборони четаря Дмитра Катамая, придїленого до Боєвої Управи. Без виказки, виданої в Місцевій Командї не вільно жадному україн-

ському стрільцеви задержувати ся у Відни. Віденські військові власти вимагають, щоби всї стрілецькі справи переходили лише через українську Місцеву Команду. Хто не придержуєть ся того правила, викликує непотрібні непорозуміня і проволїкане справи.

Четар Д. Катамай. Стоїть на чолї Місцевої Команди у Відни. (18. IV. 15. О.)

Місцева Команда веде в виказї усїх стрільців, які перебувають тимчасово у Відни. Хто хоче дістати поясненя про якогонебудь стрільця, має писати на адресу Доповняючої Сотнї: Kommando der Ersatzkompagnie der k. k. Ukrainischen Legion in Kaminka bei Skole.

Український Жіночий Комітет помочи для ранених, Ukrainisches Damenhilfskomitee für Verwundete, має свою домівку: Wien, I. Wollzeile 25. Голова Ольга Цїпановська, V., Schönbrunnerstrasse 118, Tür 13. Скарбник о. Василь Лициняк, Wien, I., Sonnenfelsgasse 5, Tür 6 a. Товариство

опікуєть ся раненими і хорими вояками та стрільцями. На руки сего комітету належить слати дари для ранених і хорих вояків і стрільців. Українське жіноцтво вишиває прапор для українських сїчових стрільців. Дари на прапор просимо слати на адресу Жіночого Комітету.

Три книжки потрібні для стрільця: 1) H. Schmid: Taktisches Handbuch, Wien, цїна 4 К 60 с. 2) H. Schmid: Handbuch für Unteroffiziere, Wien, цїна 3 Кор. 3) Illustriertes Kriegsbüchlein, Wien, цїна 60 сотиків, 4) Правильник, Львів, цїна 1 Кор. 20 сотиків.

Голова „Українського Жіночого Комітету помочи для ранених“ п. Ольга Цїпановська і скарбник О. Василь Лициняк серед стрільців. (5. II. 15. Ф.)

Хто хоче вступити в Українські Січові Стрільці має звернути ся листовно або представити ся лично до повітової поборової комісиї У. С. С., де она є, а де її нема, віднести ся до Доповняючої Сотні. Начальник Д-р Н. Гірняк.

Доповняюча сотня повнить слїдуючі обовязки: 1. Веде виказ цїлого уладу стрільців. 2. Збирає виздоровців (реконвалесцентів) і творить з них нові походові віддїли. 3. Удержує недужнище. 4. Представляє нездібних до просуду (супровіту) і відпущає їх домів. 5. Збирає рекрутів і вишколює їх.

Командантом доповняючої сотні є атаман Д-р Н. Гірняк, який веде переписку з військовими властами, і заряджує всїми справами сеї сотні. Помагає ему атаман Т. Рожанківський, який провадить виказ кождого стрільця. Сотник Д-р М. Волошин провадить і вишколює рекрутів при помочи двох четарів Ю. Нестайка і М. Гнатюка. Четар Я. Індишевський є скарбовим (Rechnungsführer) і скарбником (Kassenwart). Він завідує рахунками і грішми сотні, харчами і набором (Ausrüstung). Лїкар Д-р К. Воєвідка провадить недужнище.

Головою „Пресової кватири“ Боєвої Управи при У. С. С. є Д-р О. Назарук. Сьвітливцем при Пресовій кватирі є Н. Венґжин.

Щира подяка всїм, які прислали датки на Українських Сїчових Стрільців. Просимо заохочувати до дальших збірок і лепт та пересилати ласкаво і найменші датки. Де поміч там сила.

Скарбник Головної Боєвої Управи.

Авторське право, при стрілецьких сьвітлинах, які роблять сьвітливцї з рамени Боєвої Управи, належить до Боєвої Управи.

Сьвітлини, які окрашають сю книжку, мають в підписї дату, коли виконані а також знаки, які вказують, хто їх виконав. Даємо поясненя до тих знаків, що означають слїдуючі назвища: Бц.: Ю. Буцманюк. — Ів.: І. Іванець. — Мс.: Т. Мойсейович. — Вн.: М. Вен-ґжин. — Рд.: Я. Рудницький. — Ц.: „Ціта“ сьвітлинне заведене Відень, VIII. Alserstraße 39. — О.: „Ольґа“ сьвітлинне заведене Відень, VIII. Alserstraße 27. — Ф.: „Фльора“ сьвітлинне заведене Відень, XIV. Märzstraße 66. — Ск.: К. Сколїк Відень, VIII. Piaristengasse 48. — Я.: Г. Яндаурек, Teschen, Stefaniestraße 60.

Щоби прибільшити стрілецький скарб просимо куповати і поручати другим стрілецькі книжки, марки, видівки, кокардки, які видала і висилає Головна Боєва Управа.

Скарбник Головної Боєвої Управи.

Відвідини послів у стрільців. Посол Д-р Цегельський промавляє на стрілецьких зборах 11. мая 1915 в Варпаланці на замку. (Бц.)

Приступ! (Бц.)

Приступ на горі Ключ.

Вернув я зі стежі, яка тревала цїлий місяць і стрітив свою сотню коло Сколього в лїсничівцї. Товариші приняли мене по стрілецьки, накормили, напоїли та положили спати і то в найвигіднїйшім місци, бо під жолобом в стайни. Там менї нїхто не перешкаджав, а я не бояв ся, що котрийсь зі стрільців стане менї на голову, як піде або буде вертати з варти. В стайни було темно, то се легко могло лучити ся.

Нераз в ночи на подібних кватирах стрільцї з тої причини сварили ся, а навіть часом пробували сили. Не треба однак ду-

мати, щоби такі борцї гнївали ся на себе. Се у нас майже неможливе, а ще до того на війнї, де в кождій хвилї потребує один другого. Той не має ножика, а сей шальки, инший знова має шальку а не має ложки, ще инший не має намета або коца. Таким способом між стрільцями буває таке, що хоч один другому стане порядно підкованими черевиками на голову, не може один на другого гнївати ся і справдї не гнївається ся.

Година 3 рано. Мене будять: „Вставай, бо відходимо!“ „Де?“ — „Не знаю.“

Я протягаю ся, аж тут другий вже нїщо не говорить, лиш тягне за ногу на середину стайнї і каже: „Сотня вже зібрана.“ Я скочив як опарений, вмить убрав ся і вже стою

В закопі на Маківцї. Пальба на противника. (Цьвітень 1915 Ів.)

та жду на приказ, до котрої чети мене придїлять. Мене хотїв взяти четар II. чети і IV, бо їм бракувало старшини; вкінци призначено мене до IV. чети.

Вістун Федор Михайлів, відзначений великою медалию хоробрости в рук наслїдника престола 29. XII. 1914. (21. IV. 15. Бц.)

Сотня стоїть готова. Виходить заступник сотника. Четарі складають рапорт. По рапортї приказ: „Сотня, позір!“ — „Сотня, напрям за мною, походом руш!“

За нами рушив віддїл машинових крісів, розуміеть ся не стрілецький, бо ми тодї ще не мали власного віддїлу машинових крісів. Ідемо вузенькою дорогою. По обох боках стрімкі скали. На право, майже в скалї, шумить потічок. Стрільцї ідуть тихо, бо приказ: „Машерувати осторожно!“

Входило в село Каменка. Ту стрічаємо вози австрийського трену і завертаємо знова в гори, лишаючи вигідну дорогу в селї. Перед нами височезна, покрита лїсом гора. Сотня з чвірок переходить в двійки, в довжезний гусак. Тепер чути часті накликування: „Лучи, лучи!“, бо кождий боїть ся остати на задї і розірвати сего гусака.

Вже дійшли ми до половини гори. Ту короткий, пятихвилевий відпочинок. Кождий сїдае і сейчас повстае величезний гамір, бо всї стали кашляти.

Спочинок кінчить ся і сей довгий вуж посуваеть ся знова чим раз висше в гору. Ми вийшли на вершок. Ту знова довший спочинок, а властиво вижиданє приказу.

Зачинають гудїти армати.

Случайно в той сам час були вже ту австрийські вояки. Стрільцї і вояки не зважають на гуркіт армат, але починають торг. Ми мали тодї з собою досить богато хлїба, але не мали нїчого до него, вояки знова не мали хлїба, а мали швайцарський сир. Настае торг і гамір. Кождий хоче виторгувати

як найбільше. Один міняє хлїб за сир, другий купує за гроші, а инші, що вже добили торгу і покріпили ся, зібрали ся на веселу балачку.

Нараз збірка. Якийсь ляндштурмак пішов до сотника зі скаргою, що „Українці“ —

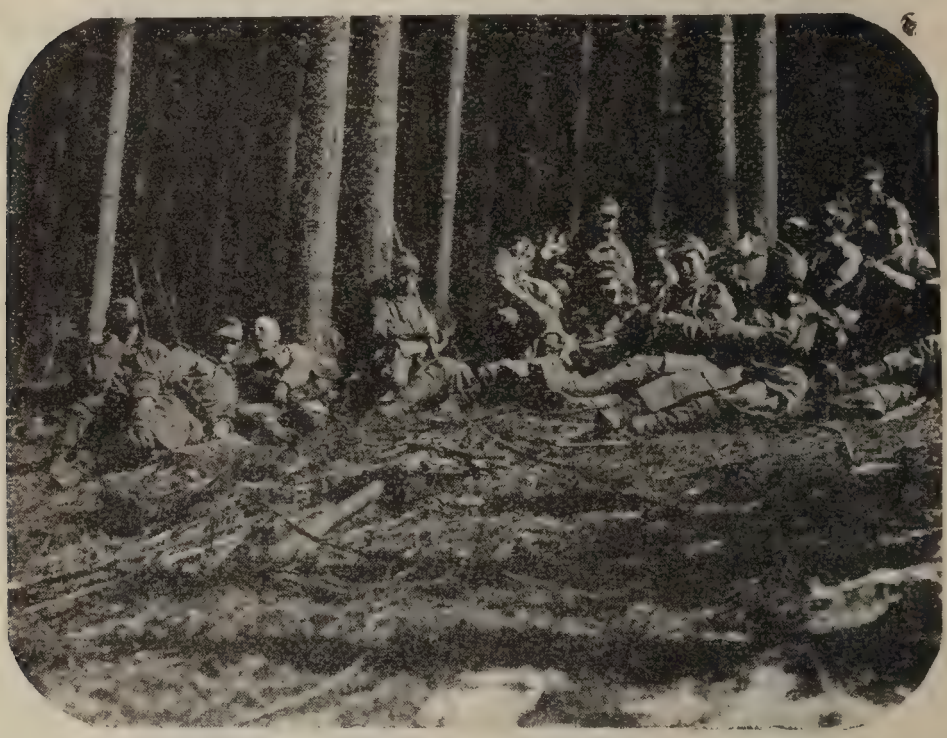

У Великодну неділю на горі Маківці. Стрільці відпочивають в лїсї. (4. III 15. Бц.)

так звичайно звали наших стрільців — поміняли їм кріси. Тому сотник зробив сю збірку, щоби відшукати кріси. Се у нас дуже часто лучало ся, бо кождий стрілець хотїв мати як найлїпший кріс. За се, очевидно, стрільців не карали. Одного разу пропав кріс офіцирови з віддїлу самоходів. Сей пішов до атамана тай зголосив сю подію. Ку-

рінний відповів, що нїщо не порадить, бо у стрільців кріс се щось найважнїйшого і як взяв, то добре сховав і вже не віддасть. Офіцир щиро засьміяв ся та відїхав, беручи инший кріс. Та і на сїй збірцї деяким стрільцям повідбирали кріси, а деякі сейчас по-

Стрілецька стежа під проводом сг. десятника Андрія Домарадського на горі Кливі. (Март Ів.)

підписували та дивовижно позначили і їх вже задержали.

Стало тихо. Стрільці лихі на ляндштурмаків. В тій хвилї над'їзджає улан і приносить мельдунок. Як звичайно: „Сотня, збірка! Походом руш!“.

Ідемо дальше. Сейчас за горбочком бачимо три наші армати, котрі скоро стріляли.

Ідемо дальше, не звертаючи на се уваги. Віддїл машинових крісів все з нами.

Сходимо в долину і знова на гору. Ту бачимо першу резерву, яка лежить в боєвій лїнії, готова до стрілу.

Ми вийшли на горбок. Нагло свист куль машинових крісів. Стрільці скоро сховали ся за горбок, а один не йде, а качаєть ся в долину. Ранений в ногу. Ніхто, як звичайно, на него навіть не дивить ся, лиш санїтет біжить скоро, та за хвилю перевиває раненому рану. Сотня йде вперед. Сотник звертаєть ся до раненого: „Товаришу, будь здоров!“ Ранений бере ломаку і підпираючись нею, прямує до лїкаря.

Ми вже без одного товариша входимо в старий лїс. Чуємо стріли, кулї тріскають по деревах. По дорозї мусимо переходити по вчерашних ще не погребаних трупах. Осторожно посуваємо ся дальше вперед. Кулї летять що раз низше, ми йдемо цїлком похилені. Вже бачимо жовнїрів, які бігали по лїсї наче божевільні. Надбігає офіцир з револьвером в руцї і скликує жовнїрів в громаду. Нараз звертає голову в нашу сторону і справляє своїх жовнїрів на край лїса, бо бачить, що прийшла йому поміч і то Українцї. Стрільці скочили рівнож на край лїса і зрівняли ся з вояками. Стали ми стріляти. Дивлю ся, а вже один стрілець упав на землю, схопив ся за груди, засто-

Стежа вибирає ся на звіди. Четар Г. Трух (в кожушку) проводить. (2. II. 15. Бц.)

гнав і... скінчив. В тій хвилї приказ: „Вперед, приступ!“ Всї кричать „гура!“ і біжать вперед.

Вибігли ми з лїса. Дивлю ся, сотник Сороковський ранений, старший четар Артимович також. Обох їх забрали стрільцї, перевязали і кудись повели. Провід обняв четар Носковський. Москалї були на тій самій горі на части, яка була поросла лїсом. За їх закопами підносив ся стрімкий верх. Згаданий офіцир біжить з вояками до штурму, а стрільцї як праве крило собі. Москалї стали в нас бити картачами з правого боку, а з лївого боку машиновими крісами. Ми мусїли кілька разів вертати ся.

Стрільців що раз меншає. Одні ранені, другі убиті. Вкінци, головний приступ. Всї ще цїлі біжать скоро вперед. Москалї подали ся взад. Втїкають. Салдат, який хоче втїкати, вихиляєть ся з закопу, ляґає на землю, обнимає кріс руками і ногами та качаєть ся в долину. Однак не всї се роблять. Богато Москалів вискочило з закопів та наставило баґнети проти нас, але стрільцї в одну мить поторощили їм голови. Вони не

В Варпаланцї. Від лївого боку читача до правого: Посли Д-р Л. Цегельський, В. Сїнґалевич, що приїхали на відвідини до стрільців. Відпоручник У. Б. У., Д-р В. Старосольський, четар М. Строньський, сотник Д-р М. Волошин, атаман Т. Рожанківський, дописувач Т. Мелень, (помер полонений Росиянами від стрілу в груди в червни 1915 в Медусї), сотник І. Коссак. (10. IV. 15. Бц.)

Стрілець мече ручний ґранат на росийські становища. Викторів. (8. VI. 15. Мс.)

кололи баґнетами, але били кольбами. Кольби спадали неначе довбні з гори. Сильно, твердо, смертельно.

Ся борба тревала майже чверть години. Ціла земля, червона від крови, покрила ся густо московськими трупами. Вкінци ми взяли московські закопи.

В долині повно трупів, між ними є і наші. Один стрілець, а се Волошин, котрий старав ся для мене о нічліг, як я вернув зі стежі, лежить, розкидає руками і ногами, не знати, де ранений. Зблїд цілий. Приходжу, дивлю ся, крови не видко. Він вказує на лівий бік черева і просить води. Товариші біжуть по воду. Розпинаю його блюзу і бачу, що дістав рану в черево. Крови здержати не можу, він вже гине. Приходять то-

вариші з водою. Він напив ся і каже: „Коби лїкар, я би ще може жив“. За хвилю спокійно вмирає.

Богато людий згинуло підчас приступу, а богато одержало рани. Один австрийський

Заступник сотника четар З. Носковський, старша десятниця Олена Степанівна, четар Іван Чмола, четар Иосиф Яримович, старша десятниця Софія Галечко. На горі Татарівці (8. III. 15. Ів.)

жовнїр як вибіг з лїса, зістав влучений відломком шрапнеля в шию, так що голова полетїла на кілька кроків, а кадовб обернув ся два рази і повалив ся на землю. Стрілець, якого ранено десь в голову, з лицем і грудьми червоними від крови бігає то сюди то туди, вдаряючи собою о дерева. Оповідаю се, що бачив я побіч себе.

Елемер Фаркаш де Альшо-Фаркач, рітмайстер від гузарів, що уладив українську кінницю, з атаманом Гриньком Коссаком в Славську. (16. III. 15. Ів)

Ми прогнали Москалїв. Смеркало ся. Стрільцї кладуть ся до московських закопів, які перед хвилею здобули. Довкола повно трупів та ранених, а санїтетів ще нема. Так між трупами і раненими мусїли ми ночувати.

Деякі стрільцї — між ними і я — вийшли переглянути місце битви. Трупи і ранені лежали густо, годї було зробити крок, не наткнувши ся на трупа, які лежали в ріжних позициях. Дехто з них ждав, видко, на перевязку, бо був розібраний відповідно до одержаної рани, щоби лїкар чи санїтет не потребував довго ждати. Ждали довго — опісля, здаеть ся, стратили надїю,

Сотник Р. Дудинський на горі Маківцї 4. IV. 15. припняв медаль хоробрости ст. десятникови Свидерському і власне припинае медаль жанд. Дуклї. (Бц.)

се видко з розпуки в їх мертвім лици. Богато трупів так страшно покалїчених, що годї їх розпізнати. У неодного знова був встромлений в грудях московський баґнет з крісом, видко, його противник не мав часу його витягнути і сам мертвий повалив ся побіч свого противника. В однім місци лежить Москаль і стрілець, Москаль з австрийським баґнетом, стрілець з московським у грудях. Оба, здаєть ся, довго бороли ся, аж вкінци завдали собі смертельні удари і упали та мертвими очима дивлять ся грізно на себе. Всюди страшний вид, всюди жниво смерти.

Оглядаючи се місце, чуємо: „Збірка!“ Числить нас четар Носковський. З цїлої сотнї остало нас 28 стрільців. Ся битва на горі Ключ відбула ся 28. жовтня 1914.

Відень, 8 червня 1915.

Ст. д. Дома—дський.

Головна става в Климци.

Ми були в землянках на горі Бескидї. Селяни докінчували тоті землянки. В земли копають подовгасті ями, на верх кладуть позрізувані сосни або бучину а на се сиплють глину, щоби шрапнель не шкодив, але як ґранат заїде в верх такої землянки, то

розірве все до споду. Землянки то так неначе довгі ями на бульбу. З того боку, що на діл звернений, є віконця і двері. Одна передїлка є 5 до 6 м довга а 2 до 2½ метрів широка. Передїлка від передїлки роздїлена дошками, до кождої передїлки ведуть з надвору осібні двері. Де офіцири мешкають, там є вигіднїйше уладжено. Стоять тапчани і є більше малих зелїзних печий. Вояки і стрільці спали на земли і то так тїсно, що не мож було обернути ся. Чіхати ся не можна, бо не мож рушити ся. Як одни має насїкомі, то розлїзуть ся по всїх і як тут не драпати ся? Земля вогка, тягне. Кому вже годї витримати, будить ся за якої пів години, сїдає, виходить на сьвіжий воздух. Але як на ногах лежать другі, то і стати годї. Як близько село, то можна сїна принести, але як є кілька тисячів вояків то і сїна не дістане для всїх. Тодї ми ще коциків не мали і обвивали собі ноги полотном від наметів.

Стрільці в день розповідають собі, сьпівають півголосом або грають в карти, инші з власної охоти помагають робітникам будувати землянки. Нераз є приказ, щоби се робити за кару, але стрільці помагали охотно, щоби розігріти ся і щоби скорше криївки були готові. Хоть на дворі мороз, то декотрі зняли сорочку і шукають ворогів. Инші стрижуть ся, инші знов варять чай або

Вихід на гору Погар. (28. IV. 15. Бц.)

консервову каву, пришікають солонину або варять риж, гріють ся, забирають одні другим на збитки полїна, щоби подрочити ся. Але огонь розкладати вільно лише тодї, як є мрака.

Сотня сотника Дудиньського стояла в криївках. Се було около 1-шої години по обідї. О пів до 2-гої приходить наказ: „Збірка!“ Сей приказ принїс дижурний, бїжить поцри криївки і кличе: „Збірка, алярм!“ Стрільцї сейчас вибігають з криївок з крісом і цїлим набором, бо они все є в поготівлю. За пять мінут всї готові.

Я пішов до сотника: „Де збірка?“ Сотник був в землянцї, де мешкало кілька старших від стрільцїв: атаман Гринько Кос-

сак, сотник Дудиньський, сотник Букшований. На мій запит дістав я відповідь: „Збірка коло головної кватири.“ Се було на лїво від наших кватир. Зверха не мож було пізнати, котра то яма є головною кватирою, лише в середині мала вона тапчани з соломою. Зійшли ся там і инші сотні, щоби відобрати прикази.

Атаман Коссак приказав: „Сотня Дудиньського і одна чета Вітовського поставлять головну ставу (Hauptposten) в Климци!“ По розказї зложив я рапорт, що є 86 люда. Під Стриєм витратило ся много і хорих було досить. Сотник Дудиньський видав приказ: „В чвірки в право в бік! Заходити в право! Ходом — руш!“

Ми рушили від криївок. Наші окопи обведені були дротом. Ціла гора була обдротована. За дротом лежали перешкоди з дерев, що утрудняли приступ. В огорожі була в однім місци брама. Туди нас випустила варта і назад замкнула ворота.

Був мрачний, морозний день. Ми зійшли закрутами до села Климця. Село було вже спалене, корчма і церков стояли порожні але не спалені. Ми мали звільнити в службі компанїю ляндштурму, але ми їх не застали. Видно дістали ся в полон.

Ми уставили ся за згарищами з 500 до 600 кроків від корчми і церкви. По правій сторонї від себе мали ми густий лїс і ми

під лїс поставили бічну сторожу, щоби нас не зайшли Москалї. З зізнань попередних полонених виходило, що в лїсї стоїть росий-

Зараз по битві на Маківцї.
Ст. десятник А. Порайко. (1. V. 15. Бц.)

ський баталїон і має чотири машинові кріси. На лїво в сторону Карльсдорфу поставили ми також бічну сторожу.

Закопи в Викторові. Четар Кучабський глядить на ворожі становища. (26. VI. 15. Мс.)

Московська головна става стояла на кінці того самого села Климця, від нас найбільше на кільометер, на закрутї дороги, який закритий був лїсом. Се знало ся від полонених.

Ми то столяли, то сидїли. Під голим небом, на морозї. Огонь розкласти не вільно, бо ворог як побачить, буде стріляти. Ми висилали стежі в сторону корчми і зараз перша стежа зловила в протязї чверть години 3 Москалїв, котрі зайшли в середину корчми, щоби загріти ся. Сотник Дудиньський з двома четарями, се є зі мною і Кравсом і зі старшим десятником Коваликом, теперішним хорунжим, переслуховали бранцїв і довідали ся від них, що Москалї задумують нічний напад на наше укріплене стано-

вище Бескид. З одним стрільцем післали ми полонених до бриґади, де їх переслухують і після їх зізнань оцінюють, яка є небезпека.

Сотня стояла за звалищами в селї а її сторожі стояли оподалїк. Кожда сторожа складала ся з 3—4 люда. Всї люди від сторожі мусять бути так сховані за дерева або лежати за якоюсь ослоною, щоби ворог їх не побачив. Від кождої сторожі приходить до сотнї що пів або що чверть години післанець і зголошує, що нїчого нового або що показав ся неприятель, кілько людий і як вони заховують ся. В той спосіб сотня, яка творить головну ставу, є в станї мати постійно вістки про ворога. Як сторожі на всї боки розумно розставлені, то всьо дасть ся доглянути. Колиж ворог зближаєть ся до якогось нападу, то задачею сторожі є не лише післати післанця про се до головної стави але також стріляти на ворога так довго, доки головна става не приготовить ся до битви або не цофнеть ся. Важні вістки посилає става осібним післанцем до бриґади.

Сотник рішив ся опісля змінити місце, на котрім ми мали стояти. Ворожа головна става могла нас замітити і дати знати на Лису гору або на гору Довбуш, до своїх батерий, де ми стоїмо. Батериї могли нас на мапі найти і острілювати.

Сотня цофнула ся длятого до лїска на початок села. Відти висилали ми стежі, які

приводили по 3, 4, 5 Москалїв. Один стрілець просить ся в лїс. Відходить і за якусь хвилю веде двох Москалїв. Питаю його: „Марущак, де ти їх подибав?“ „Де? В лїсї, кричу: Сукинсин, кинеш ґвер чи нїт! Вони кинули, я їх приводжу.“ Один санїтет скинув опояску і пішов за Москалями. Привів небавом одного. Опісля пішов еще раз і десь пропав. Видно, що його зловили. При тих звідах і ловлї Москалїв відзначив ся Сторожук. Він як провідник стежі припровадив кількома наворотами 18 Росиян. Тота порожна корчма була найбільше зрадлива. Москалї заходили до неї, щоби там відпочити і дещо від зимна схоронити ся. Наші робили засїдку. Вискочили з поза стирти гною з баґнетом на Москалїв і тоті мусїли кидати кріс на бік.

Полонених слали ми до бриґади. Всї вони зізнавали, що готовить ся напад на наші становища. Там на горі стояли всї в строгім поготівлю, ми також розложили ся в розстрільну і вижидали неприятеля.

Стрільцї що найбільше сидїли. Я позваляв їм по одному перелїзати в лїс і проходжувати ся, щоби розігріли ся. Перекусити не було що, нас нагло заалярмовано. Як приказ прийде заздалегідь, то можна видати консерви, хлїб, солонину, але тут прийшов приказ нагло і про припаси їди не мож було думати. Хто мав в припасї кусник хлїба, той їв. Найлїпше мати цукор і хлїб. Сотник не мав цукру, нї хлїба, нї руму.

Я мав нагляд над огневою лїнїєю і пильнував також чи бічна сторожа на право робить службу, бо Москалї могли би нас з лїса напасти.

Російські вояки, полонені на горі Збуни стрілецькою стежею, яку провадив хорунжий Андрій Ковалик. (23. I. 1915. Форашгута Бц.)

О 1-шій мав мене звільнити другий товариш, але що було зимно і я не міг би заснути, то я дальше повнив службу. Мій товариш постелив собі смеречине і якось спав. Сотник мав свій коц, Ковалик і Краве мали здаеть ся спільний коц. Хто мав намет,

той обвязав собі ноги. Стрільці поклали під себе смеречине або лежали просто на снїгу без підстїлки. Роєвики наглядали свої відділи і спонукували до постійної чуйности. Преціньь був заповіджений напад Москалїв.

Приходить приказ: „Вислати три чети на стежі!“ (4. IV. 15. Бц.)

Але нїчо не стало ся через цїлу ніч. Се була ніч з 5-го на 6-го грудня 1914.

Надійшов мрачний ранок. До 8-мої тихо, відтак розпочала ся стрілянина армат. Москалї стріляли з Лисої гори на австрийські ста-

новища за нами. Шум воздуху понад нами вказував, що кулї летять понад нашї голови. Коло 10-тої перестали Москалї стрiляти. Але зимно доскулювало і сотник приказав збiрку всїх крiм бокових став. В лїсї була стежка, котрою можна було двiйками ходити. Сотник видавав прикази: „Ходом! Обернись! Ходом!“ Так стрiльцї ходили сюди і туди, щоби розiгрiти ся.

Коло 1-шої години зачали Москалї знова острiлювати арматами становища на горi. Ми перервали вправи, якi мали нас виратувати вiд обмороженя нiг і лягли знов в боєву лїнїю, кождий на своїм мiсци.

Зачав падати дощ зi снiгом. Всї ми перемокли. Рiвночасно зачало мерзнути. Одяг стає твердий неначе панцир.

Доперва о 4-тiй прийшла сотня сотника Вiтовського, щоби нас заступити. Наш сотник пояснив Вiтовському цiле положенє, передав обовязки і ми вiдiйшли на Бескид. Ми прийшли на гору до становищ, але в криївках нема для нас мiсця. Дощ лляв дальше. Я просив сотника, щоби позволив вiдiйти на нiчлiг до села Завадки. Сотник згодив ся пiд тою условиною, що стрiльцї о 5-тiй годинї рано будуть назад на Бескидї.

Всї довiдали ся, що недалеко кухня. Риж і мясо не були ще добре зварені. Мимо того набрали, що їм належало ся і пiшли до Завадки 4—5 кiльометрiв ходу в доли-

ну. Кождий був вдоволений, що зможе в хатї розігріти ся. Я дістав ся до жидівської хати і переспав ся на соломі. Перед пятою рано ми були знов на Бескидї.

Вперед! На дорові з Тухлї до Сколього. Через кладку зачинає йти II. курінь. (10. III. 15. Бц.)

Люди стають байдужі. Гарматні стріли і стріли з крісів не роблять вражіня. Кажуть йти, то треба йти. Іде ся, доки лише стане ніг і грудий. Кажуть стояти, то добре.

Товариш Сторожук був для мене інтересним типом. Спокійний, майже зимний, запертий в собі. Виконує приказ без застереженя, відважний. Рідко коли з ким говорить. Збудити його до служби, то він цїлком не

е здивований. Так само неначе би він йшов а хтось йому сказав: Йди дальше тою дорогою.

На другий день по обіді о 2-гій годині одержав сотник приказ з бриґади спалити в Климци церков і корчму, бо Москалї вилазили на вежу і розглядали ся. В церкві тримали конї, в корчмі мали вигідний захист від зимна і вітру. Сотник вибрав до того 16 стрільців. Стрільці підійшли так, що ворог їх не видів ні від піхоти ні від пушок.

Коли лише над корчмою і церквою показав ся дим, зачали московські пушки слати ґранати в се місце, щоби наших убити. Стрільці розсипали ся далеко один від другого. Кулї падали, вдирали ся в землю а глина летїла стовпами в гору. Нїхто не потерпів. Всїх 16 вернуло. Як корчма і церков горіли, то чути було гук набоїв, що вибухали в огни. Виглядало се як стріляниина. Видно, що Москалї полишали там були много набоїв, бо пуканина тревала хоть з пів години.

Після оповіданя четара Карат—го
9. III. 1915 списав І. Б—кий.

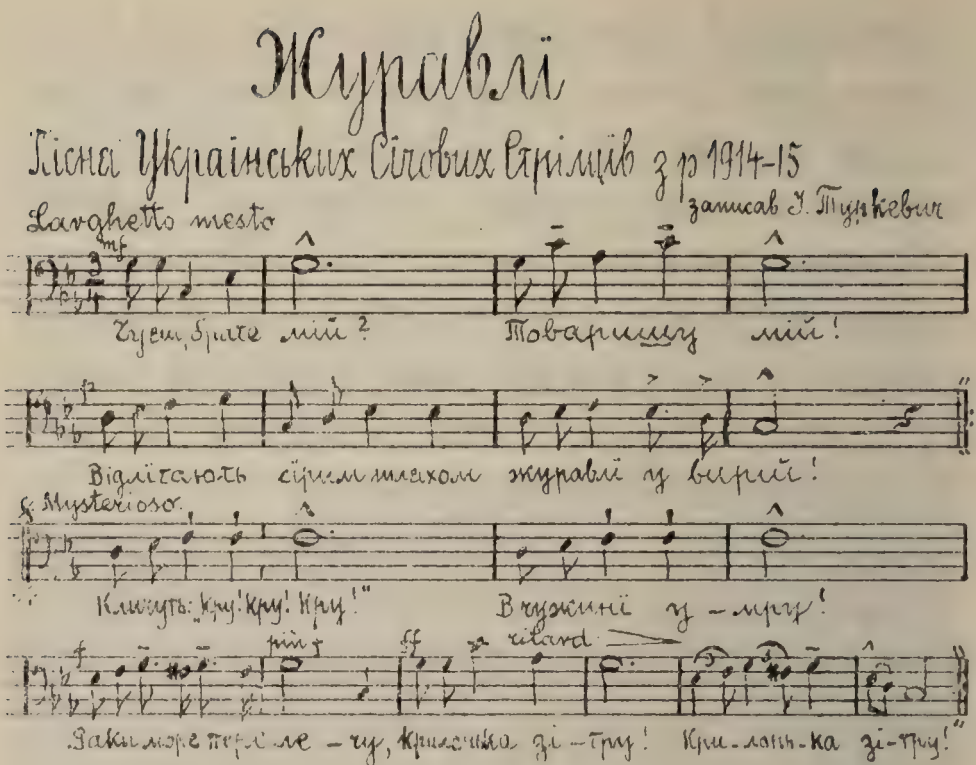

Журавлі.

(Слова Богдана, музика Льва Лепкого.)

Видиш, брате мій, товаришу мій,
Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій.

Кличуть кру-кру-кру, в чужині умру.
Заки море перелечу —
Крилонька зітру.

Мерехтить в очах безконечний шлях, —
Гине, гине в синіх хмарах
Слід по журавлях.

„У нас не слобідно.“

На дворі була слота. Мрака сїкла дощем. Потяг має стояти дві години. Я заглянув до ждальнї третої кляси. Ударив сопух, духота. Я хотїв забрати ся, але зацїкавили мене селяни, що сидїли в кутку.

Я увійшов до ждальнї. Слухаю і дивлю ся. Пейсатий жид і каправа жидівка пересунули ся попри мене. Якісь дві Мадярки говорили з собою. В кутку сидїли селяни і їли кукурузяний хлїб, говорили щось.

Слухаю і нїчого не можу вловити. Анї слова. Що се? Приступаю близше. Вони говорять по угорськи. Мадяри ... думаю.

Небавом увійшов ще один стрілець і ми почали розмову. Селяни не дивлять ся вже на хлїб але на нас. Видно, що слухають. Приступаю до них і питаю: „Що ви за одні, добрі люди?“

На се вони відповідають менї: „Ми Руснаки“.

„Відки?“

„От недалеко з пїд міста.“

Зачали ми розмову. Говорять дивним наголосом. Закидають по угорськи. Місто вояк кажуть „катуна“. Говоримо про школи.

„У нас не слобідно по руськи учити!“

„Не слобідно!“

Дивне слово, дивний край. У нас кажуть „свобідно“, „свобода“.

І богато вони тодї говорили, що для них не „слобідно“.

Я все бажав собі заглянути на угорську Україну, щоби пізнати жите. Тепер я в перше глянув око в око угорському Українцеви.

Дві години минуло скоро. Я сидїв у потязї і думав: „Такий здоровий нарід а такий прибитий!“

Опісля ми мали часто нагоду говорити з селянами.

В Варпаланцї зробили ми спостережене, що і Мадяр і кольоніст Нїмець уміє по нашому. Мусїла там тота мова від давна много значити, коли чужі люди також нею розмовляють.

Мова селян має много мадярських слів. Навіть в таких случаях, коли мають своє слово, уживають мадярського. Імена власні змадяризовані, Стефан то Іштван а Маринька — Марішка.

Підчас побуту у Відни, 24. мая 1915.

Дмитро Рудик.

Президент Загальної Української Ради д-р К. Левицький (на право) і містопрезидент Загальної Української Ради М. Василько (на ліво) в головній воєнній кватирі по послуханю у начального команданта австро-угорської армії, полевого маршалка архикнязя Фридриха і наслїдника престола Карла Франца Иосифа, в справах українського Стрілецтва, дня 15. цьвітня 1915. (15. IV. 15. Я.)

Зі звідів в Галичину.

Я мусїв передістати ся з Жабя до Соколівки верхами, щоби не зійти ся з московськими стежами. Разом з провідником, молодим ґаздою, вибрав ся я о 2-гій годинї в ночи. Як ми вийшли з Жабе-Слупейка, не було вітру, лише мрака, при котрій сьвітив місяць. Йшло ся як через безодню, не знати, що на право а що на лїво. Снїг лежав майже на метер високо і провідник лише догадував ся, де є добрий напрям, бо ми йшли вполерек лїсів, без нїякої стежки.

Як ми сходили з верху Каменисте в сторону Брустур, збудив ся вітер і розпочала ся страшна метелиця. Снїг падав безперестанно а вітер метав ним на всї боки і бив нам в очи. Верхів не видно. Здавало ся, що снїжна буря знищила їх, забрала їх з собою, лише ноги говорили, що спинаємо ся в гору а відтак ступаємо в долину. — Місцями мали ми снїг по пояс. Ми навіть на хвилю зблудили, але полапали ся в час. День зробив ся, як ми на Снідавку сходили. Хлїб і мясо замерзли менї в торбі але ми оба упрілн. В Річцї відпочали ми у одного ґазди. Дали нам тут молока а я їм горівки,

якої від початку війни не видїли. Відтак йшли ми потоком і зайшли о 4-тій по полудни в Соколівку.

В місточку П. мав я нагоду говорити з московським полковником К. Високий, плечистий, волосе сиве, коротко стрижене, борідка в конець. З розмови довідав ся я від

Стрільці помагають селянам управляти рілю кіньми зі свого табору. (Славсько 2. V. 1915. Мс)

него, що є професором київського університету. Говорив по московськи, повагом, неначе би надумував ся над кождим словом. Ми говорили про Галичину. Я дав йому переглянути українські народні видання, брошури, календарі, історию України, сьпіваник. Найбільше заняв його „Збірник празничних образів“, на котрім був дозвіл печатаня від на-

ших владик Шептицького, Чеховича, Хомишина і Ортинського. Як пізнійше я довідав ся від одного з його дружини то полковник був Толстойцем. Я показував йому всї тоті українські книжки, щоби його переконати, яка у нас свобода, та що Росия на таке не позволила би. Він притакував спокійно: „Да, да!“ Я відчував, що його се інтересувало, але видно, що мовчав службово.

Питав ся про професора Грушівського. Я відповів осторожно, що Грушівський був у Відни, опісля поїхав до Киева і ми довідали ся, що його там московські власти арештували. Полковник відповів, що се неправда, бо він би об тім знав. Опісля як взяв сю книгу з образами, зачав перевертати і майже тряс ся над нею. Я говорив про дїяльність митрополита, але полковник мовчав. Зговорили ся ми про війну. Він сказав: „От і захотїло ся дурням в Австриї війни, от її і мають.“ Я старав ся звернути йому увагу, що не Австрия але Росия взяла в оборону убійців в Сербії.“ „Вашої Австриї вже нема, а Галичину ми вже забрали.“

Ми може чотири години говорили про Галичину і Українців. Полковник попращав ся дуже чемно і пішов до своїх обовязків.

На дворі скрипів мороз.

В місточку Б. на стациї варив я собі чай в ждальни III. кляси. Щось чотирох салдатів, що чекали на поїзд, помагали менї

його варити і шити. Панок К—ніцкі зачав дуже вихваляти царат за відозву Николая Николаєвича і його обіцянки. Говорив довго про вдячність, бо тисячі таких як він проливають кров за сьвяту Росию. Розмові прислухував ся русявий салдат з малим вусом, в кашкетї московських ополченців, середного росту, в плащи. Мав папучі на чоботах і кріс через плече. Повнив на двірци службу. Він відозвав ся нагло чистою українською мовою: „Ви хвалите своїх і говорите, що їх є много і хвалите Росию. Чи ви думаєте, що Росия дотримає того, що вона обіцює? Ви дуже помиляєте ся. Росия нїколи не додержувала слова. Нас є більше як вас, що проливаємо кров в московській армії а нам в послїдних часах заборонили всї торжества в честь Шевченка і позамикали наші товариства. Так робить росийська держава!“

Не говорив, але сїк своїми словами. Глубокі очи сьвітили ся з гнїву. Він вийшов перед дворець. В ждальни запанував між нами неспокій. Ми дивили ся по кутах. Розмова зійшла по малій перерві знов на чай.

Стрілець з сотнї К. Гутковського.

Записав Бб.

На Пляшці.

Нїмцї копали свої закопи на горі Пляшці, коли ми також там прийшли: сотня Й. Будзиновського, Р. Дудинського, О. Семенюка і З. Носковського, цїлий курінь, чотири сотнї.

Ніч ішла, а закіп на ніч є конче потрібний. Я, четар Каратницький і ще котрийсь там, визначили місце на стрілецькі закопи зараз на правім кінци нїмецьких закопів. Хлопцї розтягнули ся і зачали в самих сорочках копати закопи. Руками вирували каміне і сейчас мурували мур перед своєю ямою від сторони ворога. Каміне обкладали муравою, бо як би зістав сам камінь, то кулька вдарить о камінь а камінь о чоловіка і вже рана є і то дуже неприємна.

Нїмецькі офіцири довідали ся, що на горі є вже Ukrainische Legion і прийшли подивити ся, як ми виглядаємо. А ми копали закопи і спішили ся. Видїв я, як один офіцир усьміхав ся і з лиця пізнав я, що йому сей образ запопадливої роботи дуже подобав ся. Сказав: „Herr Gott! die sind flink“ і пішов. Инший сказав до свого товариша: „Nette Burschen das“. Вояки вештали ся також і глядїли, як ми провадимо свою ро-

боту. За пів години закіп був готовий майже у кождого, вже кріс на валку звернений на Москаля, а стрілець лежить в закопі і курить папіроску.

Сотенна служба в нашій сотні припала на мене. Переходжу сотню і не находжу ані одного закопу, щоби був зле зроблений. Яма, в котрій стрілець лежить, глубока до пів метра, куля, що йшла би по земли, його не засягнула би. Перед ямою є вал з каміня і муравы, що доходить до метра. На валї є заглубка на кріс і через сю заглубку має заглядати стрілець за противником. Перед валом кладеть ся нераз галузе, тодї закіп виглядає неначе корч.

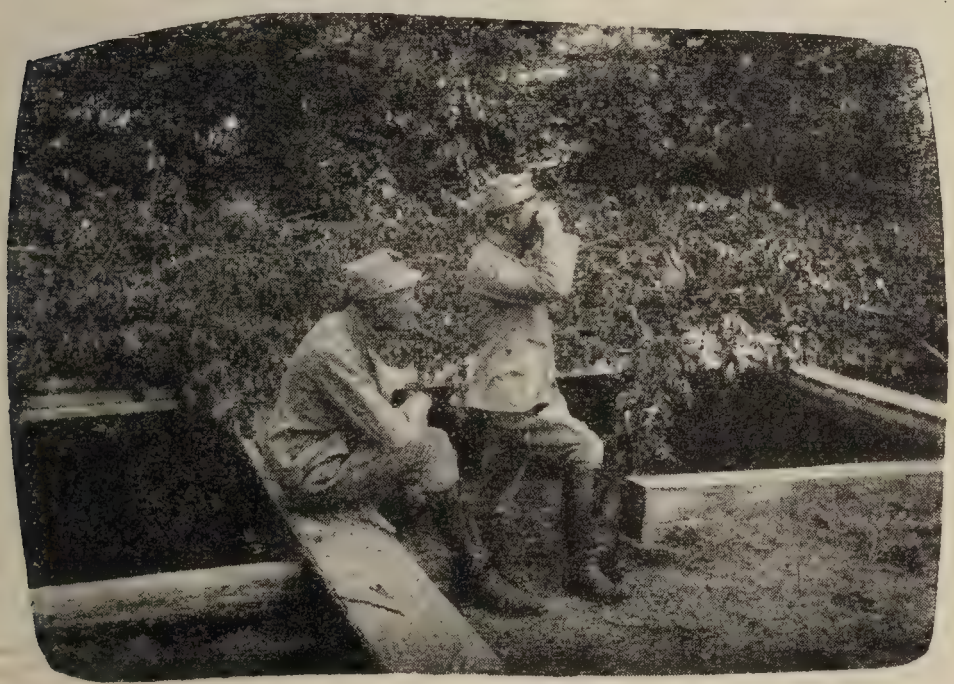

Сотник В. Дїдушок оглядає ворожі становища. За ним четар Навроцький. (Болехів 2. VI. 15. Мс.)

Гріб стрільця Гасюка в Викторові. Похований в тій ямі, яку вирвав ґранат, що его убив. (9. VI. 15. Мс.)

Я дійшов до кінця моєї сотні, там вже зачинав ся закіп Нїмців. Нїмець підофіцир каже до мене: „Зробіть менї місце, панове, на мій машиновий кріс. Мій кріс дуже добре стріляє, я його не хочу стратити, а знаю, що ви його обороните, як би Москалї підступили до нас на баґнети“. Ми порозуміли ся про місце і його кріс уставило ся між нами.

На другий день рано Нїмцї зійшли в діл а на горі лишили лише сторожі. Се на те, щоби схоронити ся в день перед шрапнелями, а наколи би була якась небезпека ворожого приступу, можна було зараз вернути до закопу.

Так ми робили що дня. Свитало — ми в долину, лежали на траві, смеркало — ми в гору, до закопів, в сиру зємлю.

Зійшли Нїмцї в долину, зійшли і ми. Той тому папіроса, той тому хлїба. Стрільцї мали много консервів, Нїмцї папіросів. Міняли ся. Говорили ми по нїмецьки. Сьмішно! Що за слова, а які родівники! Але то війна, отже калїчить ся і граматику. Стрільцї оглядають пїмецькі кріси і патрони, Нїмцї оглядають кріси стрілецькі.

На слїдуючий день велика радість між Нїмцями. Австрийсько-нїмецькі війска під проводом Макензена переломили 2. мая російську лїнїю над Дунайцем. Ми нїчого не знали, лише почули від разу хор, потім дзвенькіт склянок: „Hoch! Hoch! Hoch!“ Видимо, як двох нїмецьких вояків точить півбочівок пива з долини в гору до нас. Закликали кількох стрільців до помочи. Півбочівок виточив ся висше. Вибили чіп. Стрільцї і Нїмцї пили за побіду. Як брат з братом. Нїмцї здобули були Плїшку а ми показали, що потрафим, на Маківцї. Обі сторони дивили ся на себе щиро і приязно.

Один від машинового кріса, вояк з повним лицем, впав менї в око через свою зелїзну віру, що Москалї мусять забрати ся з Карпат. Він стояв коло машинового кріса і оповідав менї, як Нїмцї здобули Плїшку. Москалї вдерли ся на Плїшку і викопали собі закопи. Нїмцї підлїзли до них на 50 кроків а Москалї боронили ся машиновим крісом. Але се їм не помогло. Нїмцї напали

на росийський закіп і Москалї втїкали в дїл разом зі своїм машиновим крісом. Нїмцї уставили свій машиновий кріс і молотили росийську масу в долинї. Була яруга і Москалї попадали в сю яругу.

Я сам ще чув зойк ранених Москалїв в тій ярузї. Нїмецькі вояки виносили ранених Москалїв з долини в гору, щоби їх перевязати і виратувати від смерти. Я чув: Ой, ой, ой, ой, ой, і зійшов в дїл, там були ранені а було також премного трупів.

Той сам Нїмець, що так вірив в побіду в Карпатах, станув собі на валок закопу, звернув ся в сторону, де находили ся московські становища і кликнув на пів поважно а на пів весело: „Du, russischer Bär! Hier stehen Ukrainer und das Kronprinzregiment Nr. 1. Ich rate dir, geh fort! Trara, trara, trara, trara!“

Я був лише три дни на Плїшцї, бо захорував і мусїв піти лїчити ся.

Оповідане десятника Дом—го.

Записав Оеи.

Ми побідимо!

У Волівци умістив мене товариш в ваґоні, щоби я заїхав до шпиталя в Мункачи. Ми застали там двох полонених козаків.

Один з них високий, стрункий, лице стягле, орлиний ніс, другий низького росту робив враженє сердитої людини.

Мій товариш почав з тим високим розмову.

„Ви певно Українець?“ спитав він стрункого козака. „Пізнаю се по вашій мові.“

„Ні!“ відповідає козак „я Москаль.“

„А з якоїж ви ґубернії?“ питає знов товариш.

„З кубанської.“

„То ви Українець. Кубань се ґубернія українська.

А як жеж ви говорите дома?“

„Та так як отсе з вами.“

„То ви хиба не хочете признати ся, що ви Українець. Ми також оба Українці і не боїмо ся признавати до сего. Ми українські сїчові стрільці. Чули ви про них?“

„Чув. Розповідали наші, що всюди заходите а не можна вас піймати.“

„Ми хочемо зробити цїлу Україну свобідною — говорив товариш — ми хочемо визволити Україну з під московської нагайки,

Стрільці обнимають нові становища. На передї стоїть хорунжий В. Свидерський. (Маківка 4. IV. 15. Бц.)

хочемо, щоби ви були своїми панами а не московськими наймитами.“

Лице козака розяснїло. Він встав, оглянув ся довкола себе, неначе би бояв ся, що хтось підглядає. Відтак подивив ся на нас поважно і промовив легко дрожачим голосом: „Хай вам Бог допоможе!“ Кріпко потряс руку товариша, вернув на своє місце і сїв мовчки.

Се мене здивувало і урадувало. Боже, таж душа їх ще не завмерла, хоть так довго в неволї. Такий застрашений, споневіряний козак а він таки зберіг в серци іскру любови до своєї України. Нас нїхто не убє! Ми побідимо!

Володимир Га—щак.

Гора Маківка коло села Головецька.

Битви на Маківці.

Сміливі і повні розмаху були приступи Стрільців коло Синевідська з початком падолиста 1914 і коло Труханова на горі Ключ. Завзята була оборона в розстрільній під верхом Татарівкою коло села Рожанки, де наші Стрільці з кінцем лютого 1915 держали ся цїлих вісїм днїв. У всїх тих і численних иньших битвах Стрідьці держали ся знаменито, як витревалі, завзяті й хоробрі жовнїри.

Найбільше кріваві з всїх битв, в яких брали участь Сїчові Стрільці, були битви на горі Маківці, коло села Головецька. Два верхи лїсистої гори були в руках нашого

При дорозі межи Славськом і Рожанкою. Розстрільна. (18. III. 15. Бц.)

війська, третий в руках Москалїв. Битва зачала ся в ночи 29. квітня 1915. Москалї вдерли ся коло другої години під північно-західний верх, який був слабше обсаджений австрийським військом тому, що з сього боку склін гори дуже стрімкий і напад звідси не був сподіваний. Австрийські полеві сторожі, які находили ся на склонї гори, дістали ся в руки Москалїв. Гора була боронена слабим віддїлом ополченців, яких було разом коло 100 під проводом стрілецького четаря Яремкевича і хорунжого Тучапського, а Москалї наступали в силї цїлого баталїону. В найбільшій небезпецї коли Москалї вже заняли наші долїшні становища і підходили під сам верх, здержали їх напір заалярмовані і покликані на поміч два віддїли Стрільців (разом 120 людий) під проводом хорунжого Свидерського і хорунжого Сушка. Сильний огонь з крісів держав Москалїв довший час, аж прийшли на підмогу нашим нові віддїли Стрільців (в числї 130 людей) під проводом четаря Яримовича, сотника Будзиновського і четаря Мельника. Тодї Стрільцї вдарили на Москалїв приступом і зачала ся битва на баґнети. Московські ряди, хоч багато численнійші, подали ся скоро назад і почали з переполохом втїкати в долину. Наші прогнали їх аж до стіп гори, до річки Головчанки. Цїлий московський баталїон був знищений, понад 200 Москалїв упало трупом, 63 здо-

рових дістало ся до неволї, багато ранених наші забрали. Підчас битви нїмецька артилерія острілювала долину у стіп гори, щоб не допустити московських резерв на поміч. Битва скінчила ся коло 5 години рано.

Стрільцї зістали ся на становищах і слїдуючий день минув спокійно. 30. квітня вечір була мала перепалка (огонь з крісів), але Москалї не наступали. Доперва 1. мая коло полудня зачали приступ два повні московські полки, сим разом на другий верх Маківки. На верху стояли дві компанїї ополченців.

Москалї, розбили їх, вдерли ся великими гурмами на верх та почали збігати на другий бік гори, кидаючи ручні бомби і ґранати. З боку відпирали напір Москалїв віддїл Стрільцїв під проводом четаря Мельника і сотня Будзиновського. З долини, проти збігаючи Москалїв, підходили знову віддїли Стрільцїв під проводом Каратницького, Ярмовича, Ґоїва, Артимовича і Свидерського. Пізнїйше прийшли на поміч дві компанїї Мадярів. Наші здержували Москалїв сильним огнем з крісів, а рівночасно нїмецька артилерія острілювала другий склін гори і цїльним огнем нищила московські віддїли, що підходили на поміч тим, що вже вдерли ся на верх. Коли стрілецькі віддїли, що підходили з долини, злучили боєву лїнїю з віддїлами Мельника і Будзиновського, які стояли з боку, пішли всї сильним приступом напе-

ред і прийшло до битви на баґнети. Хоч як великі були маси Москалїв, та не вдержали ся проти сьмілої атаки наших Стрільців. Значні були наші страти, але Москалї мусїли уступити, оставляючи за собою поле битви

Робота лїкаря в часї битви.
Д-р Рихло підчас бою на Маківцї, 1. V. 15. (Мс.)

засїяне московськими трупами. З двох ворожих полків, які пішли були до сього приступу, вернув назад, — як оповідали пізнїйше полонені Москалї, ледви один баталїон.

В обох битвах побіда була на сторонї нашої армії завдяки українським Сїчовим Стрільцям, які в найгіршій хвилї здержали перемагаючу силу ворога і присилували його до відворогу. Наше Стрілецтво вкрило ся новою славою, стрінуло ся з признанням

і подивом з усіх сторін. Але ся слава куплена тяжкими жертвами, бо в обох битвах лягло трупом 42 Стрільців, а поверх 70 було ранених. Лягли головами молоді борці, жертвували своє житте за честь і славу народу, за його свободу. Український нарід у вдячній памяти заховає по всї часи спомин тих жертв і тих лицарських подвигів своїх дорогих синів, що пішли в бій з віковічним ворогом — визволяти заковану волю.

Теофіль Мелень.

(Після Вістника Союза визволеня України.)

Кладбище стрільців і вояків на горі Маківці. (Рд.)

Anerkennung für die ukrainische Legion.

K. u. k. I. T. D.
Nr. 122/2.

An 130. Brig. ukr. Baon. 1 und 2
in Standort.

Standort, am 2. Mai 1915.

Seit mehreren Tagen ist der Feind bemüht, in unsere Stellung eine Bresche zu schlagen. Galten ehedem seine Angriffe der Tatariwka, so gab er diesmal die Parole aus:

„Makiwka!“

Koste es, was es wolle, sie müsse ihm gehören.

Mit ungeheuerer Übermacht, mit einer unerhörten Zähigkeit, mit Todesverachtung und unermüdlicher Beharrlichkeit erneuerte er in den letzten Tagen seine Angriffe.

Ganz auf sich selbst angewiesen, ohne Hilfe von äußeren Reserven, war die tapfere,

Дивізионер Г. Фляйшман говорить промову до стрільців по їх побіді на горі Маківці. (2. V. 15. Ів.)

aber an Zahl so geringe Besatzung bemüht, bei Überwindung schier übermenschlicher Anstrengungen ihrem Eide gerecht zu werden, den Ruhm der Armee zu wahren und zu mehren, den Feind zu werfen.

Allein zu groß waren die Schwierigkeiten, zu mächtig der Feind, zu groß die physische Erschöpfung durch wochenlang vorausgegangene Strapazen.

Sie wankte, bei zwei Gefechtstagen gelang es dem Feinde, Teile der Stellung der eigenen heldenhaft kämpfenden Truppe zu gewinnen.

Im kritischen Momente da waren die

Ukrainer

zur Stelle. Koste es, was es wolle, der Erbfeind mußte geworfen werden. Mit Elan, beseelt von echtem Patriotismus, mit Unwiderstehlichkeit, wie ein brausender Sturm einherzieht, warfen sich die jungen, wackeren Söhne dieses Landes, ihre heimatliche Scholle verteidigend, auf den Feind, und zwangen ihn, das, was er schon in seinem Besitze wähnte, wieder aufzugeben.

Überwunden war die Gefahr, zweimal das Gefecht zu unseren Gunsten

durch die ukrainischen Schützen entschieden.

Stolz können sie auf diese Leistungen zurückblicken, ewig wird der Ruhm an diese bravourösen Taten in der Geschichte fortbestehen, ein goldenes Lorbeerreis auch für ihre nationale Geschichte.

Hart war der Kampf und Opfer hat er gefordert.

Den Überlebenden zollen wir unseren vollen Dank und unsere Bewunderung, den gefallenen Helden, die ihr Bestes hergegeben, die getreu ihrem Schwure den letzten Blutstropfen geopfert, die nicht mehr sich des Sieges freuen können, ihnen weihen wir ein ehrendes Angedenken!

Ukrainer!

Voll Stolz könnt ihr auf euere jüngsten Heldentaten zurückblicken, stolz muß ein jeder sein, euerem Korps anzugehören, als Elitetruppe sollt ihr euch fühlen. und sicher bin ich, daß in jeder gefahrvollen Lage ich auf euch zählen kann.

Auf daß es so sei, ein dreimalig Hurrah!

Fleischmann, Gen. m. p.
(Divisionskommandant.)

DI.

Gelesen! Zu diesen hervorragenden Taten beglückwünsche ich die mir unterstehenden ukrainischen Bataillone 1 und 2 herzlichst und bin glücklich, derart heldenmütige Truppen im Verbande der Brigade zu wissen.

Ich danke einem jeden für eure herzhaften Entschlüsse, unser teueres Vaterland bis zum Äußersten zu verteidigen. Dieser Befehl ist im Ukrainischen Freiwilligen-Korps allgemein zu verlautbaren.

Wytoschynskyj, Oberst m. p.
(Brigadekommandant.)

Признанє для Українських Сїчових Стрільцїв.

(Оборона Маківки.)

Перевід.

Ц. і к. 55 I. T. D.
Ч. 122/2.

До 130. бриґ, укр, бат. 1 і 2
в станицї.

Станиця, 2. мая 1915.

Від ряду днїв намагаєть ся ворог вибити пролім у нащих становищах. Як перед тим його напады звернені були на Татарівку, так так тепер видав він клич:

„Маківка!“

Нехай коштує, що хоче, він мусить її здобути.

Зі страшною перевагою, з нечуваною настійчивостию, з погордою смерти й невтомною витревалістю поновляв він в послїдних днях свої напады.

Здана зовсїм на себе саму, без помочи зовнїшних резерв, старала ся хоробра, але така мала числом залога, проявляючи просто

надлюдські зусилля, відповісти своїй присязі, зберегти і збільшити славу армії, відперти ворога.

Але занадто великі були трудности, занадто могучий ворог, занадто велике фізичне вичерпане наслїдком попередних, тижнї треваючих трудів.

Вона захитала ся, в дводенних боях вдало ся ворогови здобути части становища нашого по геройськи воюючого віддїлу.

Аж тут в найгрізнїйшій хвилї появили ся

Українцї.

Нехай коштує, що хоче, відвічний ворог мусить бути відпертий. З запалом, одушевлені правдивим патріотизмом, з розмахом як шумна буря, якій нїщо оперти ся не в силї, кинули ся молоді, хоробрі сини сеї країни, в обороні рідної землї на ворога і приневолили його відступити від того, що він уважав уже за здобуте.

Небезпеку поконало ся,

Українські Стрільцї два рази рішили бій у нашу користь.

Гордо можуть стрільцї споглядати на свої подвиги, вічна зістане в історії слава тих хоробрих дїл, — **золотий лавровий листок також в історії їх народу.**

Важка була боротьба й вимагала жертв.

Тим, що остали, висловлюємо нашу повну подяку і наш подив; героям, що лягли голо-

вами, віддаючи, вірні своїй присязі, останню краплю крови, тим, що вже не можуть радіти побідою, присвячуємо в честь їх памяти згадку.

Українці!

Повні гордости можете споглядати на ваші найновійші геройські подвиги, кождий мусить гордити ся приналежністю до нашого корпусу, маєте право вважати себе вибраним віддїлом, і я певний, що в кождім небезпечнім положеню можна на вас числити.

Щоби се желане сповнило ся — тричі урра!

Фляйшман, ґенерал в. р.

DI.

Читав. З приводу сих визначних подвигів витаю найсердечнїйше підчинені менї українські баталїони 1. і 2. і чую себе щасливим, що такі геройські віддїли належать до бригади.

Дякую кождому з вас за ваші рішучу постанову до останнього обороняти нашу дорогу вітчину. Сей приказ має бути прилюдно оголошений в корпусї Українських Стрільців.

Вітошинський, полковник в. р.

Привіт

Загальної Української Ради Українським Сїчовим Стрільцям.

Українські Сїчові Стрільцї!

Загальна Українська Рада яко репрезентація цїлого українського народу — без огляду на партийні ріжницї, на межі краю і на кордони держав — уважає своїм обовязком промовити від українського народа до Вас, найкращих його синів, справдїшних борцїв за його долю і волю.

Від самого початку війни глядить наша суспільність на українське Сїчове Стрілецтво з найбільшим подивом, щирою вдячністю, з правдивою гордістю.

Ви молоді високоідейні Сини наші і Браття, що з вибухом війни стали на перший поклик в рядах Українських Сїчових Стрільцїв, що від самого початку перенесли стільки трудів і тяжких хвиль та пережили стільки прикрих недостач і розпучливих розчаровань, а проте все не впали на дусї, не стратили запалу до святої справи і не знизили прапору, — Ви заслужили собі на правдивий

Держави
в Европі
перед війною
1914.

33 мілїони
Українців
замешкує
краї,
назначені
чертками.

подив і щиру вдячність сучасних і грядучих поколінь!

Незломними і непохитними рядами Ви йшли туди, куди кликав Вас голос глибоко відчутого і добре зрозумілого обовязку супроти України!

В обороні прадідної землі, прав і вольностей, освячених кровю і смертю народних мучеників та зрошених потом народних робітників, — Ваші Товариші віддали своє житє, Ви проливаєте свою кров!...

Се доказ, як цінити вміє український нарід добро свободи і культури — придбаня довголітньої праці! В обороні тих високих суспільних дібр уміють Українці жертвувати своє найвисше індивідуальне добро!

Отсе неоцінена вкладка в нашу власну душевну скарбону і цілюще жерело, що обновляє нарід, родить в нім довіре до себе, будить самопошану та підносить на ті високости, звідки ясно бачить ся ціль і до цілі прямуєть ся твердо простими шляхами!..

З запалом і саможертвою Ви пішли проти ворога, що неволить мілїони українського народа, що хоче сей нарід стерти з лиця землї. Ви пішли, щоб у крівавій боротьбі добути волю мілїонам, щоби з поля пожарів і смерти принести Україні волю!

У Вас віджили давно минулі днї слави українського народа, через Вас повернули

часи визвольних воєн України, у Вас воскрес дух Хмельницьких, Мазепів!

На сторожі долї українського народа Шевченко поставив огненне, пророче слово — з Шевченкового слова виросли Ви, борцї за долю і волю України, — і на сторожі поставили своє тверде зелїзне дїло!

З того дїла, з крови і кости українського Сїчового Стрілецтва виростає нова Україна! Україну свободолюбну, що змагає до ідеалів демократиї, правди і справедливости, Ви вивели на сьвітову арену, поставили перед аеропаґ народів культурного світа — як молоду відроджену, кріпку силу, що заставляє ворогів до розрахунку, жадає назад загарбаного і зрабованого та хоче жити новим, вільним, широким житем! . .

Ви дали доказ, що український нарід не зрік ся своїх прав до самостійного житя та має волю і силу вибороти собі ті права кровю і зелїзом! Ви доказали, що столїтя треваюча неволя не знизила українського народа до ряду покірних рабів, бо український нарід видав з себе Вас, борців за волю.

Ви доказали, що Українцї не хочуть і нїколи не можуть бути союзниками темряви, реакциї і деспотизму що до останньої краплї крови будуть боронити дорогоцїнних скарбів вселюдського поступу, свободи і рівноправности народів перед загарбуючою рукою російського царату!

Своїми кривавими слїдами Ви визначили шлях в будуччину українському народови, шлях до волї і незалежности.

Ваша завзята геройська боротьба на полях огня і смерти вінчає місце між народами Европи. Через се душа українського народа з Вами, через се Ви найблизші і найдорожші його серцю. Кожде Ваше дїло входить в історию України, бо Ви зрозуміли велику одвічальність за се, чого підняли ся, і доказали, що до сих високих завдань доросли.

Ваші останнї геройські бої, світлі побіди сяють для живих блиском невмиручої слави, а тим, що полягли, придбали святу вічну память од рода в рід; український народ сповняють гордостию і родять в його душі нові ясні надії! . .

Тому Загальна Українська Рада дякуючи Вам, дорогі Браття, за Ваш привіт, щиро поздоровляє Вас з Вашими блискучими успіхами, шле Вам сердечний вислів признаня і вдяки та з-над синього Дунаю в наші рідні Карпати кличе за Вами вслїд: Ще не вмерла Україна! . .

Відень, 12. мая 1915 р.

Д-р К. Левицький, голова.

В. Темницький, секретар.

Привіт

Українським Січовим Стрільцям від Української Боєвої Управи.

Преславне Січове Товариство!

І знов залунала Ваша слава по широкім сьвітї! . . До вінця Ваших воєнних лаврів вплїтає історія новий листок.

Нерукотворний памятник воєнної хвали будуєте собі молодими, але твердими руками.

Знав сьвіт, що тверда Ваша воля і зелїзна постанова — задати ворогови України смертельний удар, — тепер бачить світ, що й руки Ваші тверді, що оруже Ваше непобідиме, що незломна Ваша енерґія, незгасаємий Вашого запалу огонь! . .

Відчув се ворог нераз уже, але найлїпше спізнав в памятних кінцевих днях квітня на горі Маківці.

Побіда на Маківці перетреває не літа і десятки лїт, а століття! Блестїтиме в історії сонцем воєнної слави для синів України і буде на грядучі часи доказом, що Україна має в своїх спинах геройських оборонців, і осторогою для ворогів, що Україна вміє і може оборонити ся проти всяких замахів! . .

Члени Української Боевої Управи дня 31. сїчня 1915. І. Боберський, д-р Т. Кормош, посол В. Сїнгалевич містоголова, пос. д-р К. Трильовський голова, В. Темницький містоголова, д-р М. Волошин, Д. Катамай, голова місцевої Команди у Відни, сотник Д. Вітовський. (Сьвітлина з дня 31. І. 15. О.)

Покотили ся стрілецькі голови на Маківцї, згасло не одно молоде надїйне жите, кров добра, не чорна зросила вершки гір, не один, що молодий, здоровий і сильний вдирав ся на лїсисті верхи, зійшов в доли нещасним калїкою та з костий і крови, з ран і терпіння стрілецького виростає нова Україна — Україна дїла й боротьби! Своїми воєнними подвигами Ви воскресили славну минувшину українського оружа, Ви стали основниками нової доби історії України, в якій Україна повертає на давний шлях оружної боротьби за свою самостійність.

Ідеї державної самостійности України Ви дали тїло і кости, Ви вляли в неї живу горячу кров. Тому дїла Ваші як дороговкази вказують шлях українському народови, Ваші побіди наповняють його душу вірою, що власними силами добуде собі волю, надїєю, що „Україна встане, сьвіт правди засьвітить і помолять ся на волї невольницькі дїти . . .“

В сій кріпкій вірі, в сій ясній надії шле Вам, Преславне Січове Товариство, У. Б. У. сердечний привіт з великою Вашою побідою, висказує признане за те, що так знаменито повните тяжку народну службу . . .

Нехай доля сприяє на дальше Вашому непобідимому оружу! А про поляглих героїв нехай живе вічно в цілім народі вдячна щира память.

Відень, 17. Мая 1915.

За Українську Боєву Управу:

Д-р К. Трильовський, голова.

В. Темницький, заступник голови.

Наступ зі Сколього до Болехова, 12 V. 15. рано. (Ів.)

Червона калина.

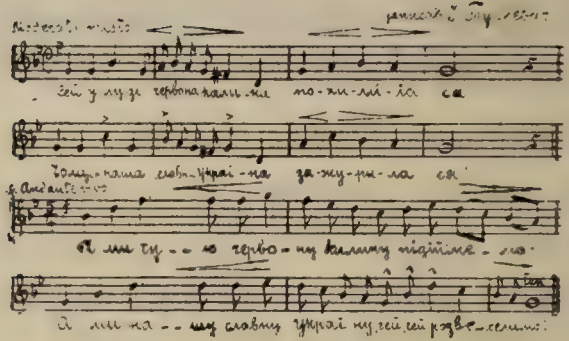

Гей у лузї червона калина похилила ся, Чогось наша славна Україна зажурила ся, А ми тую червону калину підіймемо, А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо.

Маперують наші добровольці на кровавий тан, Визволяти братів Українців з московських кайдан. А ми наших братів Українців визволимо, А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо.

Гей у поли ярої пшенички золотистий лан, Розпочали Стрільці Українські з Москалями тан. А ми тую ярую пшеничку ізберемо, А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо.

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів, То прославить по всій Україні Січових Стрільців. А ми тую стрілецькую славу збережемо, А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо.

ЗМІСТ.

	Стор.
Вступ	3
Д-р К. Левицький: Українскі сїчові стрільцї для рідного народу . . .	4
Д-р Л. Цегельський: Новітня Сїч . .	7
Д-р С. Баран: В перші роковини сїчово-сокільського здвигу	13
Бб.: В Карпатах	19
Перегляд	35
А. Дома—дський: Приступ на горі Ключ	48
І. Б—кий: Головна става в Климци .	61
Богдан і Лев Лепкі: Журавлї, пісня .	74
Дмитро Рудик: У нас не слобідно .	75
Бб.: Зі звідів в Галичину	78
Оеи: На Пляшцї	82
В. Га—щак: Ми побідимо!	95
Т. Мелень: Битви на Маківцї . . .	97
Anerkennung für die Ukrainische Legion	103
Признане Українським Сїчовим Стрільцям	107
Привіт Загальної Української Ради Українським Сїчовим Стрільцям . .	110

Стор.

Привіт Українським Січовим Стрільцям
від Української Боєвої Управи . . 112
Червона калина, пісня 114

Текст на 120 сторонах прикрашає 65 сьвітлин, 1 карта, 2 мельодиї.

Дротяні перепони в поблизу російських становищ. Стрілець на підслусї. В Викторові 18. V. 15. (Мс.)